

McGill University Libraries

31022644872

خلافت

و

حاکمیت ملیہ

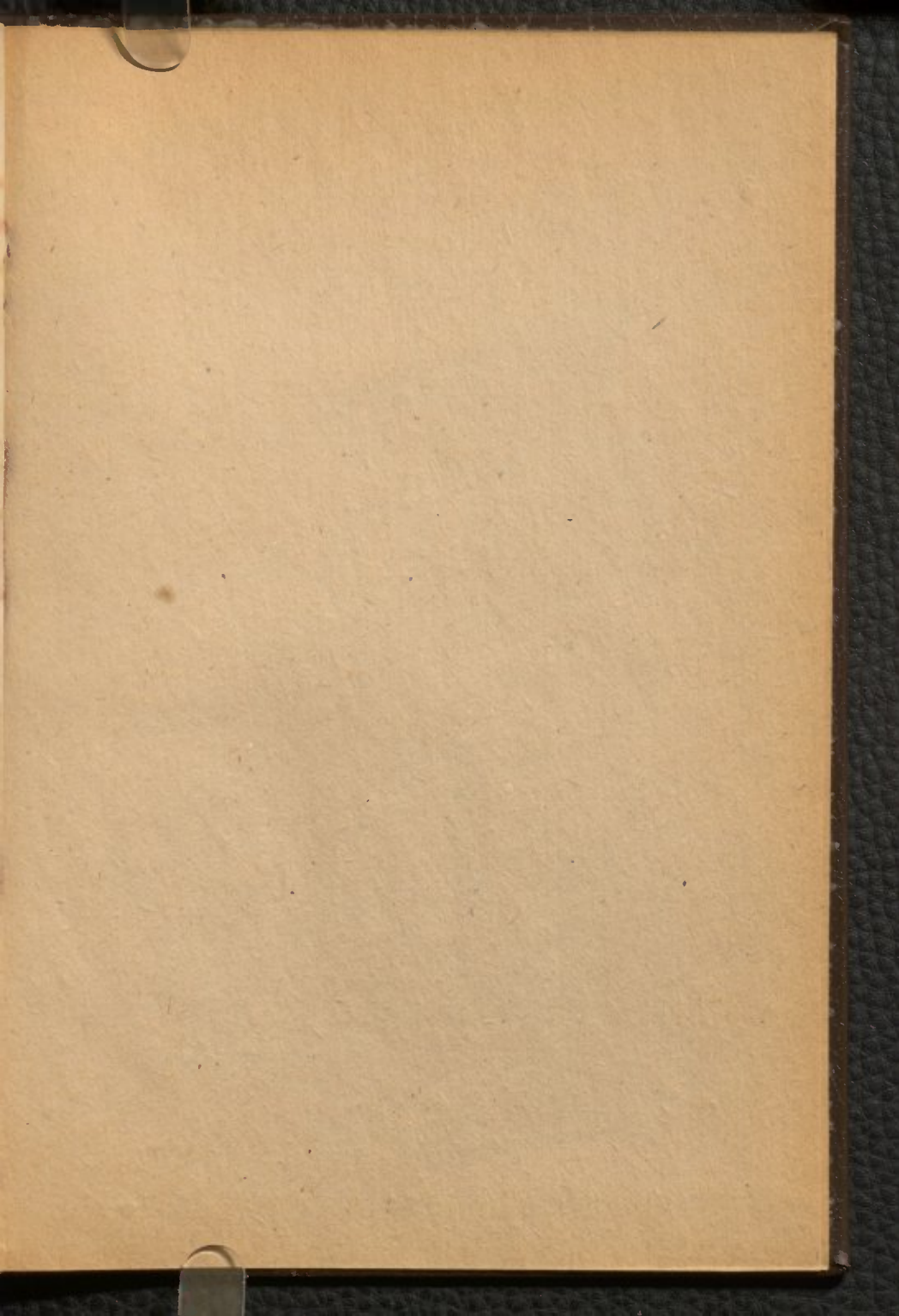
ISLM
DR471
H55
1920z

4/20

McGill

(1)

Hilafet

K-42
1

خلافت

و

حاکمیت ملیّہ

1962048

ism

تذکرہ

۱

تذکرہ سید

خلافت

و

حاکمیت ملیه

خلافتك تعريفى - خلافتك تقسيمى - خلافتك شرائطى - خلافتك صورت اکتسابى وعقد وکالت نوعن اولدينى - خلافتك غايهسى - خليفه نك وظيفه ومسئوليتى - ولايت عامه ، حاکمیت ملیه - خلافتك سلطنتك تعريفى .

مقدمه

خلافت مفهومى تعريف وتوضيحه کيريش-مزدن اول شو مهم جهتی عرض ايدهيم که «خلافت» مسئلهسى حد ذاتده مسائل فرعيه وفقهيهدندر ، ملته عائد حقوق ومسالعامه-جملهسندندر . اعتقاده تعلقى يوقدر ، بناءً عليه مسائل اعتقاديهدن دکلدن . واقعا اعتقاديانه دائر اولان آثار اسلاميهده دخى بومسئلهدن اوزون اوزادى به بحث اولنيور . فقط بو ، خلافت مسئلهسنک عئائد اسلاميهدن محدود اولدينى ايجون دکل ، بلکه بومسئله اطرافنده بالاخره طوپلانمش اولان برطاقم خرافات وافکار باطلهينى جرح وابطال ايجوندر .

(خارجيه) فرقهسى ، خلافتك وجوبى انکار ايديورلر :

[خلیفه نصب و تعیینی کیفیت ، ملت اسلامیہ اوزرینہ واجب دکلدز ، جائزدر . اولسده اولور ، اولسده اولور .] دیورلر . شیعیلردن (امامیہ) فرقه‌سی‌ده ، خلیفه‌نک معصوم یعنی کناهدن بری و معصون اولسی لزومنه قائل اولیورلر . [خلیفه ، خالق حسناہ تقریب و سیئاتدن منع و تبعید ایله مکلفدر . بویله بروظیفه ایله موظف اولان بردانک هرکسدن اول کندیبی ، طاعات و حسناہ ایله متصف و سیئاتدن بری و محتجب اولسی لازم کایر .] دیورلر . (اسماعیلیه) و (باطنیه) کبی غلات شیعه ایسه ، ایشک ایچنه خرافات قاریشدیرهررق کندی خلیفه و اماملرینی مرتبه الوهیتہ قدر چیقاریورلر .

ایشته علمای اهل سنت ، اعتقادایه دائر تالیف ایتدکری کتابلرنده بوکبی اوکارباطله‌بی جرح وردایچون (امامت) عنوانیه خلافت مسئله‌سندن دخی بحث ایتشلردر . یوقسه دبدیکم کبی بومسئله حد ذاتنده مسائل فرعیه و حقوقیه دندر ، بونده علی العموم اهل سنت علماسی متفقدر .

حتی « خلافت » مسئله‌سی ، دخی ر مسئله اولمقدن زیاده دنیوی و سیاسی بر مسئلهدر و دوغریدن دوغری به ملتک کندی ایشیدر . بونک ایچوندرکه نصوص شرعیده بومسئله حقتنده تفصیلات یوقدر . خلیفه ناصل نصب و تعیین اولنور ؟ خلافتک شرائطی ندر ، هر حال وکارده و هر زمانده خلیفه نصب و تعیینی ملت اسلامیہ اوزرینہ واجبیدر ؟ کبی مسائل حقتنده نه قرآن کریمده ، نده احادیث نبویهده برصراحت یوقدر .

خلافت مسئله‌سی اگر بعضیلرینک ظن ایتدکاری کبی مسائل

اصليہ دینہ دن اولسہیدی، طرناق کسمک وصال صالیو برمک کي
اک فرعی و آداب و عاداته و امور صحیہ متعلق مسائلده بر جوق
وصایاده بولنان حضرت پیغمبر، ذکر اولنان خلافت مسئلہ لری
حقنہ دده صرح و قطعی بیانانده بولنوردی . حالبوکه بولونامش
اختیار سکوت ابله مشدر .

بوندن باشقه اگر خلافت مسئلہ سی، مسائل اصليہ دینہ دن
عد ایدله جک اولورسه، اووقت حضرت پیغمبر زماننده دین
اسلامک ناقص قالب اکل ایدله مش اولسی لازم کلیر . چونکه
دیدیکمز کي آنفا بیان اولنان مسائل خلافت حقنہ نصوص
شرعیه وارد اولما مشدر . حالبوکه قرآن کریم، [اَلْيَوْمَ اَکْمَلْتُ
لَکُمْ دِیْنِکُمْ] آیت منیفه سیله دها رسالتیناه افندمز حضرت تلی
حال حیانه ایکن دین اسلامک اکمال ایدلمش اولدیغنی بیان
بیور بیور . بوندده اکلاشیلیرکه خلافت مسئلہ سی، اوله ظن
اولودینی کي مسائل اصليہ دینہ دن دکادر .

واقعا خلافت حقنہ هیچده نصوص شرعیه یوق دکادر،
وارد . ائمه و خلفانک قریشدن اوله جغنه، امامه اطاعتک
وجماعت مسلمیندن آیلامه نیک لزومه، خالقه معصیتده مخلوقه
اطاعتک عدم جوازینه دائر برقاچ حدیث شریف وارد اولمشدر .
قرآن کریمده « اولوالامر » اطاعت ایدلمسی حقنہ بر آیت
جليله وارد . فقط ایشنه او قدر . بوقاریده ذکر اولنان خلافت
مسئلہ لری حقنہ ایسه نه بر آیت، نه ده بر حدیث وارد .

خلاصه، خلافت امور دینہ دن زیاده امور دنیویه دن اولدیغنی
ایچون رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرت تلی،

امر خلافتی امته ترك ایتامش و حین ارتحال رنده كندیلرینه بر خلیفه
نصب و تعیین ایتدکلی کی ، بو خصوصده هیچ بر توصیه ده دخی
بولونماشدر . کر چه شیعیلر حضرت امام علی حقنده ، بعض اهل
سنت عاماسی ده جناب ابوبکر الصدیق حقنده نص شرعیك
وجودینی ادعا ای دیورلر . ده ، جمهور اهل سنته کوره بو ادعای
دو عرو دکدر . اصحابدن هیچ بری حقنده کافی در جده نه جلی ،
نده خفی هیچ بر نص وارد اولماشدر .

اگر وارد اولسه ای دی ، صحابه کرام حضرتانی کیمك خلیفه نصب
و تعیین ای دیلر چکی حقنده بینلرنده اختلافه دوشمزلردی . حالوکه
ارتحال نبویدن سو کره اصحاب کرام ، ایچلرندن برنی خلیفه
انتخابی خصوصنده اختلاف ای دیلر . (سقیفه بی ساعده) دینیان
محلده بالاجتماع خیلی مناقشه جریان ای تدی و آجی طاتلی سوزلر
سویلدی . نهایت حضرت ابوبکره بیعت اولوندی . حضرت
ابوبکر آخر عمرنده جناب عمر فاروقی استخلاف یعنی ولی عهد
تعیین ای تدی ، اصحاب کرام ه قبول ای لدی . اوده کندیسنندن
سو کره خلیفه انتخابی اتی کشمك (شوری) به ، یعنی « عثمان ،
علی ، عبدالرحمن بن عوف ، رب بن العرام ، طلحه ، سعد بن وقاص
رضی الله عنهم » دن مرکک مجلس مشورته حواله ای تدی .
اونورده ایچلرندن برنی اختیار و انتخاب ایتک اوزره « عبدالرحمن
بن عوف » ی حکم الحاد [ای دیلر . اوده حضرت عثمانی اختیار
و ترجیح ای تدی . حسرت عثمانك معلوم اولان شهادتندن سو کره
جناب امام علی به بیعت اولوندی . ایشته بودرت خلیفه به « خلفای
راشدین » دینیر .

— ۵ —

زمانزده دیکر برچوق حقایق شرعیده اولدینی کبی ،
بوخلاف مسئلهسی حقننده پک یا کلتش فیکر لره ولزومسز تعصبه
تصادف ایلمکده اولدیغندن ، هم بوبابده اذهان وافکاری تصحیح
وتنوبر ایتمک ، همده بومسئله ناک ماهیت شرعیه سنی واوزرینه
ترتیب این احکامی بیایدیرمک مقصدیه اشبو رساله قلمه آلمشدر .
وبالله التوفیق

- قسم اول -

- ۱ -

خلافك تعريف و ايضاحي

(خلافت) في الاصل بر كيمسه به خلف اولمق معناسنه
موضوعدر . امام المسلمين اولان ذات محترم ، احكام شرعيه نك
اجراسنده حضرت پيغمبره خلف اولديمي ايچون كنديسنه
(خليفه) اطلاق اولونمشدر . خلافته (امامت) ده دينير .
نمازده جماعته امام اولمق معناسنه اولان امامتن تفريق ايچون
بوکا « امامت كبرى » تسميه اولنور . نته كيم بوبجث ، كتب كلايه ده
يعني عقائد كتابلرنده « امامت » عنوانيه محرردر .
امامت ، اعتده او كه كچمك ، پيشوا و مقتدى به اولمق معناسنه در .
« امام » پيشوا و مقتدى به ديمكدر . بو مناسبتله هر هانكي بر علم
وفنده پيشوا اولان ذاته امام اطلاق اولنور . بيوك طالميره ،
حتى محله و جامع اماملرينه « امام » دينه سنك وجهي بودر .
خليفه به « امام المسلمين » و ياساده جه « امام » دينه سي ده بوندندر .
شو افادات ، خلافت و امامت كلمه لر ينك معنای لغوي لر ينه
كورهدر . معنای اصطلاحيلرينه كلجه : خلافت اصطلاحده
امامت مرادفيدر . فقط بهضاً خلافت تعبيرى ، امامتن اخص
اوله رق استعمال اولنور . وبوصورته ده « خلافت » خلفاي راشدينك
خلافتلرينه مخصوص و منحصمر اولور . نته كيم رسالتبناه افندمز ،

[اِخْلَافَةُ بَعْدِي ثَلَاثُونَ سَنَةً ثُمَّ تَصِيرُ مُلْكًا عَضُوضًا = بندن سو کره
خلافت اوتوز سنه در . اندن سو کره ملک عضوضه (ایصیریجی
سلطنت) ه مقلب اولور . [بیورمشلردر . بوجهتی اشاغیده
آریجه ایضاح ایده جکیز .

علامه تفتازانی ، (شرح مقاصد) ده امامتی ، « حضرت
پیغمبردن خلف اوله رق امور دینی و دنیویده ریاست عامه در . »
دیه تعریف ایدیور . فحول حقیقیندن و اکابر فقههای حنفیه دن
مشهور ابن همام ده (مسایره) نامیله معروف اولان اثر کزینده
امامتی ، « ملت اسلامیه اوزرنده تصرف عامه استحقا قدر . » دیه
تعریف ایدیور . [هی استحقاق تصرف عام علی المسلمین]
بویکی تعریف مفهومأ متغایر ایسه لرده نتیجه و ماسدوق
اعتباریله بر در .

وهله اولاده ایکنجی تعریف برنجینک لازمی کبی کورینور -
سهده ، براز انفاذ نظر اولوندقده هر ایکیسی ده یکدیگریکنک
لازم و ملزومی اولدییی مستبان اولور . برنجی تعریف علم کلامه ،
ایکنجی تعریفده فقهه اوفق وامسدر . مشارایه ابن همام ، مجتهد
درجه سنده بیوک فقیه (حقوق اسلامییه متخصصی) اولدیغندن
ایکنجی تعریفی اختیار ایتشدر . بویکی تعریفک افده ایتدیکی
معنایی حقیقه احاطه ایده بیلیمک ایچون کمال اهمیتله ایضاحات آتییه
عطف دقت ایتک لازمه دندر . شویله که :

دین اسلام ، هم دیانت و هم سیاسی جامع بر دین عالیدر . حضرت
رسالتیناه افدمز ، یالکیز وضع شریعتله اکتفا بیورمدیلر .
برطر فدن قوانین شرعییه بی وضع و تبلیغ ایتدییلر ، دیگر طرفندن

اوقوانین شرعیه نك تنفيذ واجراسنی بالذات در عهده بیوردیلر .
مصالح ملتی رؤیت وامور عامه امتی تمثیت ایله دیلر . اطرافه
والیلر ، قاضیلر نصب واعزام ایتدکلری کی ، امر مهم جهاده
دخی بالذات وباتمعل باش قوماندانلق وظیفه سنی ایفا بیوردیلر .
بو ایسه اهل اسلام اوزرنده تصرف عام دیمکدرکه اسلامیتک
جهت سیاسیه سیدر . [شرح مسایره] ده بیان اولوندینی اوزره
حضرت پیغمبرك بوتصرف عامه استحقاقی ، نبوت یعنی پیغمبرك
صفی اوزرینه ترتب ایدن امامتدر ، ورسالتپناه افندمز بوکا نبوت
سببیه کسب استحقاق ایتددر . ایشته شویانادن اکلایشیلورکه
بو (امامت) کلمه سنک افاده ایتدیکی معنی ، زمانمز عرف واصطلاح
حنجه (حکومت) تعیرندن قصد اولونان معنادن باشقه برشی
دکلدر . کرچه بز « حکومت شویله یادی ، حکومت بوبله یاپور . »
سوزنده اولدینی کی بعضاً « حکومت » تعیرینی ، هیئت ورجال
حکومت معناسنده استعمال ایدرز . لیکن بو استعمال بطریق
المجازدر مجاز حذفی قیلندر .

ایشته شو ذکر اولونان امامت و حکومتده جناب نوتماآب
افندمزده خلف اولدینی ایچون امام المسلمینه (خلیفه) و حائز اولدینی
صفت ومقامده خلافت تسمیه اولونمشددر . بین الناس زبازرداولان
« خلیفه پیغمبرك وکیلدر ، خلیفه پیغمبر پوستنده اوطوریور . »
کی سوزلرک معناسی بودر . یوقسه « وضع شرعیتمده وکیلی و خافی
دیمک دکلدر . او یله اولور ایسه خلیفه نك پیغمبر اولسی لازم
کلیرکه بوصورتله اعتقاد معاذالله کفردر . بواعتقاد ، غلات
شیعه دن (باطنیه و تعلیمیه) دنیلن فرقه ضاله نك خرافاتسنددر . وقتولیک
مذهبنده یایار حقنده جاری اولان براعتقاد باطلدر :

بومناسبتبه استطراد قیلمندن اولوق اوزره شومهم جهتی عرض
ایدهیم که قاتولیک دیننده پایا ، حضرت عیسی علیه السلامک
عادتا وضع شریعتده لایخطی وکیلیدر . حضرت عیسی نامنه
امرونی ایدر . حاللی حرام و حرامی حلال قیلار . دیلدیکنی دینه
ادخال ، ایستدیکنی دیندن اخراج ایلر و ایسترسه اک بیوک کناهی
عفو واسقاط ایدر . جنت و جهنمک اناختارلری نده در . ارزو
ایتدیکنی جته ، دیلدیکنی جهنمه ادخال ایلر !! .

دین اسلام ؛ بوکی اعتقادات باطه دن منز و متعالیدر .
اسلامیتده نه خلیفه نك ، نه مفتی و شیخ الاسلامک ، نه ده
مذهب مؤسساری بیوک مجتهدلرک ، خلاصه هیچ برکیمسه نك
بویله وضع شریعتده ، تحمیل و تحریم خصوصنده ذره قدر صلاحیتی
یوقدر . بناءً علیه اسلامیتده خرسیتیانلقده اولدینی کبی روحانیت
و وضع شریعتده نیابت جاری دکلدردر . اسلامیتده اولبه خرسیتیانلقده کی
کبی تشکیلات دینیه ده یوقدر . مفتیلک ، شیخ الاسلامق دین
اسلامک وضع و تأسیس ایتدیکنی تشکیلاتدن دکلدردر . مصالح
جاریده خلقه احکام شرعیه بی بیلدیرمک مقصدیله صوکرده دن
احداث ایدلمش مناصب رسمیه دندر . مفتیلک علم و اقتدارک
بخش ایتدیکنی برصلاحیت علمیه در . عالم اولوق شرطیله هر کس
مفتی اوله بیلور . یعنی فتوی ویرمک رسمی مفتیلره مخصوص
منحصردر دکلدردر . رسماً مفتی اولمیان هر هانسی برعالمده فتوی
ویره بیلور . شیخ الاسلامق ایسه ، دولت عثمانیه ده همده بالا خره
احداث ایدلمشدر . حکومت سابقه اسلامیه ده بویله برشیخ الاسلامق
مقامی احداث ایدلمه مشدی .

شیخ الاسلامده مفتی در. باشقه برشی دکدر . دولنجه رسماً
ورته دیکر مفتیردن بیوک ایسه ده، شرعاً اولردن هیچ فرقی
یوقدر. مقام مشیختدن ویریلن (فتوی) ، رسمی و غیر رسمی
دیگر مفتی و عالملر طرفندن ویریلن فتوالر اوزرینه شرعاً حائز
رجحان دکدر . فتوی کیمک طرفندن ویرلمش اولورسه اولسون ،
حتی ولوکه بر مجتهد اعظم طرفندن ویرلمش بولونسون ، اگر
نصوص شرعیه ابله ثابت بر حکم شرعی بی مبین ایسه آنکله
عمل واجب اولور . چونکه نص قطعی شرعی وار دیمکدر .
یوق اگر بر مجتهدک رأی و قیاسندن متولد بر حکم فقهی بی محتوی
ایسه قناعت بخش اولدقجه آنکله عمل واجب اولماز . مکرکه
مستفتی ، تدقیق وتأمل خاصه انسانیه سندن محروم اولان عوام
ناسدن بولونمش اولسون . بوصورتده آنکله عمل ایتمک ، اومستفتی
اوزرینه واجب اولور . چونکه عوامک دلیل مفتی تک فتواسیدر .
لیکن اولدقجه تحصیل کورمش ، ادراک واذعان صاحبی
برذات ، آلدینی فتوی ابله قناعت حاصل ایتمز ایسه قناعت حاصل
ایدنجه قدر ایکنجه و اوچنجه بر مفتی به مراجعت ایدر . هانکی سنک
فتوایی قناعت بخش اولورسه آنکله عامل اولور . بوتدقیق وتأمل
آنک حقیدر ، دها طوغریسی وظیفه دینه سیدر . [علم اصول
فقهدن امام غزالی نیک « المستصفی » ، ابن همامک « التحریر »
نامنده کی کتابلرینک اجتهاد مجتهدینه باق] .

بوراده استطراد قیلندن اولمق اوزره پک یا ککش اولان
برجهتی تصحیح ایتمک ایترز . صوک کونلرده (خلافت اسلامییه
ویوک ملت مجلسی) عنوانیه نشر اولنان بر اثرده علماء شریمتک

استنباط ابتدکاری حکمرا ايله قواعد فقهيه به توفيقاً يا ايجلان
نظامات وقوانينه « احكام السّميه » تعبيرى اطلاق اولونمش ودها
ايلرى به كيديليرك « بونلره اسلام اصطلاحنجه احكام السّميه
نامى و يريلير . » ديمشدر . بويك فاحش برخطادر . اسلاميته
اصلا اويله بر اصطلاح اولمدينى كى نه علم اصول كتابلرنده ، نده
علم فقه كتابلرنده اويله بر اصطلاح يوقدر و هيچ بر مالك فيكرندنده
اويله بر اصطلاح كچمه مشدر . فتهماك استنباط ابتدکاری احكام
فقهيه به احكام اجتهاديه دينور . هيچ بر زمانده احكام السّميه ديمز .
احكام السّميه ده آنجق نصوص صريحه شرعيه ايله ثابت اولان
احكامه ديديلير . احكام السّميه ده اختلاف اولماز . واوكا كسه
مخالفت ايتز . احكام اجتهاديه ايسه فتهماك رأى واجتهادندن
متولد اولدينى جهته ، اختلافه دولودر . هيچ بر حكم اجتهادى
كوستر يه مزكه اونده ايكي ويا اوج مجتهد اختلاف ايمه مش اولسون .
بويله اختلافات كثيره به معروض قالمش اولان احكامه هيچ
احكام السّميه دينه بيلير مى ؟ واللهك احكامنده اختلاف وتباين
بولنور مى ؟ بويك احكام اجتهاديه دينسه دينسه احكام شرعيه
دينه بيلير . فقط (شريعت) دينه مز . چونكه شريعت جناب
شارعك وضع وتبيين بيورد ينى احكام منصوصه در . احكام
اجتهاديه به احكام شرعيه دينه بيلمى ده ، شرع شريفدن اتخراج
اولنان قواعد مستند اولسندندر . حتى حكيمى منصوص اولميان
بر مسئله اجتهاديه ده عندالله ونفس الامر ده حكم شرعى اولوب
اولمديغنده ائمه اصول فقه اختلاف ايتشدر در . بعضلى مسئله
اجتهاديه به حكم شرعى يوقدر . اختلاف ابدن مجتهدلرك جمله سى ده

مصییدر دیورلر . بونلره (مصوبه) دینیر . بهضلی ده واردر ،
 اما مجتهد اونو ولقبه مکلف دکلدز . بعضاً اصابت ، بعضاً ده خطا
 ایدر و بناءً عله اختلاف ایدن مجتهدلرک یالکیز بری مصییدر ،
 دیکر لری مخطیر دیورلر . بونلر ده (مخطئه) اطلاق اولنور .
 ایشته احکام ، اجتهدیه ، احکام الیه جمله سندن اولدیغندن
 دولاییدرکه حکومت تنظیم قوانین خصوصنده بین الفقها مختلف
 فیه اولان مسائل فقهیه ده هر هانکی بر مجتهدک اجتهدانی عصرک
 احتیاجنه اوفق بولورسه آنی ترجیح و اختیار ایدر . بوکامساغ
 شرعی واردر . اگر احکام مذکورہ ، احکام الیه اولسه دی
 بوجریح و اختاره مساغ شرعی اولماق لازم کلیردی . زمانزده
 پک زیاده کسب نراکت ایدن بومهم جهتی ، بوضورتله تصحیح
 ایتدکن صوکرده بزینہ بوقارید . ذکر اولونان تعریفلرک ایضاحنه کالم :
 بوقاریده محقق شہیر ابن ہمامک (مسایرہ) سندن نقلاً خلافتی ،
 « ملت اسلامیہ اوزرنده تصرف عامہ استحقاقدر . » دیه تعریف
 ایتدک . بوتعریفده کی « تصرف عام » دن مقصد ، امور و مصالح
 عامہ ده تصرفدرک بوکالسان فقهده (ولایت عامہ) اطلاق اولنور .
 کرک بوولایت عمہنی و کرک خلیفہنک بوولایت عامہ یه ، بوتصرف
 عامہ نه صورتله کسب استحقاق ایدہ جکنی اشاعیده ابریحہ ایضاح
 ایدہ جکنز .

ایشته شو تعریفات و ایضاحندن کرکی کی اگلا شمشدرک خلیفہ ،
 تعبیر دیکرله امام ، جمهور اسلامک رئیسدر . حائر اولدینی
 « ولایت عامہ » . ه ، اولہ پاپانک ولایتی کی روحانی دکلدز ، عاداتا
 بر رئیس جمهورک و یا حکمدارک ولایت عامہ سی کی اداری و سیاسیدر .

خلافتك تقسيمى

خلافت حقيقه ، خلافت سوريا

خلافت ، ماهيت حقيقه سى وشكل ظاهرى اعتباريه ايکى
قسمه آريابر : خلافت كامله ويا حقيقه ، خلافت صوريه ويا
حکيمه ... خلافت كامله، قريباً ايضاح ايديهك اولان اوصاف
وشرائط لارمه بي جامع وملتک بالطوع وارضاً انتخاب وبيعته حائل
اولان خلافتدر . خلافت صوريه ، شرائط لازمه سى جامع اولمابان
ويا ملتک انتخاب وبيعته اقترا ايتوب تغلب واستيلا صورتيله
جبراً احراز اولونان امامتدرکه ملک وسلطنتن، حکمدارلقدن
عبارتدر .

اصل حقيقه شرعاً « خلافت » ده برنجى نوع خلافته
دينير . « شرح عقائد » ده و « عقائد عضديه » شرحى « جلال
دوانى » ده خلافت كامله حقيقه دنيلن خلافتده بودر . ايشته
(الخلافه بعدى ثلاثون سنه شم تصير ملڪاً بوضاً = بندن
صوكره خلافت اوتوز سنهدر ، آندن صوكره سلطنت قاهره
منقلب اولور . [حديث صححنده بيان اولونان « خلافت » دن
مقصوده ، بوخلافت حقيقه در . بيوك محق صدر الشريعهك
(تعديل العلوم) نام كتاب كز ينده واعظم فقهاى حنبليله دن
مشهور ابن تيميهك (منهاج السنه) سنده بوخلافت حقيقه
« خلافت نبوت » اطلاق اولنيور . نته كيم ذكر اولنان حديث

شریف ، دیگر بر روایتده [خلافت انبوة ثلاثون سنة الخ]
طرزنده شرفوارد اولمشد .

خلافت مسئلهسندده هرشیدن اول نظر دفته التمی لازمکان
بومهم نقطهتی براز دها ایضاح اتمک اقتضا اییدیور . شویلهکه :
(شرح مقاصد) ده تصریحاً بیان اونوندینی اوزره اصل (خلافت) ده
ایکی نسبت ، ایکی جهت واردر . بری حضرت پیغمبره نسبتی ،
دیگری ملت اسلامییه نسبتیدر . حضرت پیغمبره نسبتی اعتباریه
« خلافت نبوت » دینیرکه جناب نبوتما ب افندمزدن خلافت
ونیابت دیمکدر . یعنی اجرای حکومت وامامتده حضرت
پیغمبره خلف ونائب اولمقدر . بو آنجق رسالتپناه افندمزک سیرته
سالک واکا خیر الخلف اولمقله اولور .

ملته نسبتی اعتباریهده « خلافت امت » اطلاق اولنورکه ملت
اسلامیهنک وکالت و نیابتی دیمکدر . بوده انجق ملتک کندی
رضا واختیارینه مقرون اولان انتخاب وبعثله حصوله کلیر .
ایشته بوایکی جهتی جامع اولان خلافتده خلافت کامله وحقیقیه دینیر .
بوندن اکلاشیلورکه برکیمسه حقیقه خلیفه اوله بیامک
ایچون اولاشرائط خلافتی تمامیه جامع اولمق ، ثانیاً علی الاصول
ملتک کندی ارزوسیمه انتخاب وبعث ایدیلهرک مقام خلافتده
جلوس اتمک ، وصوکرده هردرلو اغراض دنیویه واحترافات
شخصیهدن تجردله پدرانیه برشفقت وتماماً بی طرفانه برعدالله
وقانون شریعتدن سرمو انحراف ایتمک صورتیه وظائف
خلافتی ایضا اتمک ، برجهله ایله علی العموم حرکات واجرا آتنده
سیرت پیغمبرییه سالک اولمق لازمه دندر . عکسی تقدیرده ایله

برذاته ، حضرت پیغمبرك خلیفه‌سی دینز . و حضرت پیغمبرده
اونك خلیفه‌لكنی قبول ایتمز .

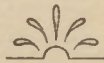
خلافت صوربه‌ه کلنجه ، بوصورهٔ و ظاهرأ خلافت شکننده
ایسه‌ده حقیقته خلافت دکدر ، بلکه ملک و سلطنتدن ، محکم
و تسلطدن عبارتدر ، پادشاه‌اقدرد . بویا شرائط خلافتی جامع
اولماق و یاخود قهر و استیلا ، جبر و تغاب طریقله استحصال
اولونقله اولور . بتون محققین اهل سنتك متفقأ بیان ایندکری
کبی خلفای اموبه و عباسیه‌نك خلافتی بوقبیلندرد . (مسایره)
(تعدیل‌العلوم) کبی الك معتبر کتب کلامیه و فقهیه‌ده تصریح
اولوندیانی اوزره بوزلر حقیقته خلیفه اولوب ملوک و سلاطیندن
عبارتدر . یالکز بردانه‌سی مستشاردرکه اوده صلاح و عدالتیه
شهرت‌شعار اولان (عمر بن عبدالعزیز) در . مشارالیه ایام خلافتنده
تمامیله اثر پیغمبری‌یه اقتفا ایندبکی ایچون بعض علما ، اونی خلفاء
راشدینه الحاق ایلهمشردرد .

رسالت‌بناه افندمزك آنفأ ذکر و بیان اولونان [بدن صوکره
خلافت اوتوز سنهدر . آندن صوکره ملک عضوض اولور .]
حدیث شریفلری ، جدأ برمه‌جزهدرد ، غائبدن خبردرد . حقایق
و شئون تاریخی‌ده بونی مؤیددر . فی‌الحقیقه تاریخ تدقیق و تتبع
ایدیلیرسه کوریلورکه ذکر اولنسان خلافت حقیقیه ، خلفاء
راشدین حضرتانك ایام خلافتیه یعنی حضرت ابوبکردن اعتبارأ
دردنجی خلیفه اولان حضرت علی‌نك و فاتیله و یاخود حضرت
حسنك النی آیدن عبارت بولنسان مدت امامتیه ختام بولور .
آدن صوکره آرتق « الحکم لمن غلب » قاعده‌سی جاری اولور .

سوز قیلیجه ، قوته انتقال ایدیور ، وبوصورتله رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم ائندمزك (ملك عضوض) توصیفیه افاده
بیوردقلری حقیقه ایصیریحی سلطنت قاهره تأسس ایله یور .
یوقاریده کچن تعریفلر ، خلافت حقیقه نك تعریفدر ، ملك
وسلطنتدن عبارت اولان خلافت صوریه نك ده تعریفی دکدر . یعنی
خلافت صوریه ، اوتعریفلردن خارجدر . چونکه خلافت حقیقه نك
شرائطنی جامع دکدر . شریعت اسلامیه ، بویه سلطنت قاهره دن
عبارت اولان حکومتی تجویز وقبول ایتمز . بونی اسلامیه
نسبت ایتمک ، اویله بر دین عالی یی تحقیر وتزییف اولور . آنکچون
علامه صدر الشریعه (تعدیل العلوم) بده بوملك و سلطنتدن
عبارت اولان خلافت صوریه اصحابی حقمده اویله آغیرسوزلر
سویلیورکه بز اولنری بوراده نقل ایتمکه جسارت ایده مدک .
یا لکز قرآن کریم بو باده جناب حق ایله حضرت ابراهیم علیه السلام
آرسنده کچن برمکلمه یی حکایه ایدیورکه پک علوی اولدیغندن
بوراده نقلی مناسب کورولمشدر . شویله که :

جناب رب تعالی (جل عظمته) ، حضرت ابراهیم علیه السلامه
[اَبِي جَاعِلِكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا = بن سنی ناسه امام یاپه جغم .]
بیوریور . حضرت ابراهیم ده [قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي = یاری
ذریتمده یاپ] دیه نیاز ایدیور . بونک اوزرینه [قَالَ لَئِن نَّالُ
عَهْدِي الظَّالِمِينَ] خطاب غرتی وارد اولیور . یعنی جناب حق ،
حضرت ابراهیمه جواباً « یم عهد امامتم ظالمیره اصل اولماز . »
بیوریور .

پك واضح اوله رق كور و ليور كه شريعت اسلاميه نظر نده اويله
ظلم واعتسافدن عبارت اولان ملك و سلطنت ، اصلا مشروع
دكلدر . بونكله برابر يته او كا خلافت اطلاق اولونمسي خلافت
حكمنده اولسندندر . يعنى ملوك و سلاطين طرفدن قاضى و والى
كبي مأمور لر تعيين ايدلسي و اونلرك شرع شريفه و قانون عدالته
موافق اولان حكملري و امر و نهيلري بالضروره معتبر اولديغندندر .
بزم بوكا خلافت حكيميه ديمه فنك وجه و سببي ده بودر .

خلافتك شرائطى

بركىمه خلافته اهل و مستحق اوله بيلمك ايجون اوصاف
و شرائط لازمه سنى جامع اولمق شرط مطلقدر . جمهور اهل
سنت عندنده لزوم وجودى متفق عليه اولان شرائط مذكوره
شونلردر :

اسلام ، حریت ، عقل ، بلوغ ، ذكورت ، سلامت حواس
واعضا ، كفايت ، علم ، شجاعت ، عدالت ، قریشليك ...
مسلم ، حر ، عاقل و بالغ ، اركان ، حواسى و اعضاسى سالم
اولميان برذاتك و وظائف خلافتى ايضا ايده ميه چكى دركار اولديفنندن
بونلرك شرائط خلافت جمه سندن اولمى پك طبيبعيدر . « كفايت » دن
مقصد ، رشد و رویت ، نفوذ و شوكتدر . يعنى امور مملكت
و مصالح ملتى رویت و تشييده رأى و تدبير و حسن سياست
صاحبى اولمق و تنفيذ احكامده خلق اوزرنده نفوذ و قدرته مالك
بولونمقدر . شافعيلره وحتى (مواقف) ده تصريحاً بيان ايدلديكى
اوزره جمهور علماء اسلامه كوره خليفه اوله چق ذاته على العاده
« علم » ك وجودى كافى دكلدر . اصول و فروعده مجتهد درجه سنده
عالم اولمق شرطدر . فقط حنفيلره كوره بودرجه ده عالم و مجتهد
اولمق شرط دكلدر . على الاطلاق احكام شريعتى و مصالح خلافتى
بيامك كافيدر .

« عدالت » . كنججه : بوراده عدالتدن مقصد ، سيرتده .

استقامت در که فسق موجب احوال و افعال دن احتراز ایله حاصل اولور . بناءً علیه ظالم و غدار بر انسان خلافتیه اهل و مستحق اوله میه جنی کبی ، فسق و فجور ایله متصف اولان بر ذات ده اهل دکدر . علماء اسلام ، ظلم و اعتساف ایله متصف اولان بر ذاتی مقام خلافتیه اجلاس ایتمک دیمک ، قوردی قویونه چوبان ایتمک دیمکدر دیورلر . یوقاریده امامت حقنده جناب حق ایله ابراهیم علیه السلام آرہ سنده جریان ایدن بر مکالمه یی قرآن کریم دن نقل ایتمشدک . اونده کندی ذریتندن ده امام یاپیلیمسنی دعا و نیاز ایدن حضرت ابراهیمه جواباً جناب حق ، [لاینال عهدی الظالمین = بنم عهد امامتم ظالملره واصل اولماز .] بیوریور . ذاتاً خلیفه و امام نصب و تعیینندن مقصد اصلی ، ظالمک ظلمنی دفع ایتمکدر . یوقسه ناس اوزرینه ظلمی مساط ایتمک دکدر . بونک ایچوندرکه کافه علماء اسلامه کوره ظالم و اعتسافکار بر ذاتی خلیفه انتخاب و نصب ایتمک جائز اولماز . وبالآخره ارتکاب ظلم ایدن بر خلیفه ، بالاتفاق عزله مستحق اولور . حتی باشده امام شافعی اولدینی حالده متقدمین شافعییه کوره — ملت طرفندن عزل و خلع ایدله مش اولسه بیله — کذریلکندن منزول اولور .

بعضری أئمة حنفیه عندنده « عدالت » ، صحت خلافتک شرطی دکدر . بناءً علیه فاسقک خلافتی مع الکراره صحیح اولور و بناءً علیه آندن قاضیک ، وایلمک کبی مأموریت تقلد و تفوض ایتمک جائز اولور دیمشلسه ده بودوغرو دکدر ، یا کاکشدر . فقهای حنفیه نک الکیوک محققلرندن ابن همامک (مسایره) سنده ، صدر الشریعه نک (تعدیل العلوم) نام اثر جلیانده صراحة بیانلرینه

نظراً ائمه حنفیه عندندہ دخی « عدالت » ، صحت خلافتک
شرطیدر . فقط ملک و سلطنتک ، شرطی دکلدر . چونکہ ملک
و سلطنت ، اختیار و بیعت اوزرینہ مؤسس دکلدر . قوت ،
قهر و غلبہ اوزرینہ مبتنی در . بورادہ خلافتہ سلطنتی بزبرینہ
قاریشدیر مامق لازمدر . حقیقی خلافت باشقہ ، سلطنت یعنی
بادشاہلق بنہ باشقہدر .

قریشیلمک (قریشیلمک) شرطنک تدقیقی :

« قریشیلمک » دن مراد ، قریش قبیلہ سی ارکانندن اولمقدر .
« قریش » دیہ نصر بن کنانہ اولادینہ دینیرکہ قبائل عرب ایچندہ
اک ذی نفوذ و صاحب شوکت بر قبیلہ ایدی . حضرت پیغمبر ،
ہاشمیلر ، امویلر و عباسیلر ہپ قریش قبیلہ سندندرلر .
خارجیلر ، معتزلہ علماسنک اکثریسی ، خلیفہ نک اولاد
قریشدن اولسی شرطی قبول ایتمیورلر . « امر خلافت کبی ملت
ایشندہ نسبک دخلی یوقدر . « دییورلر . و شرط اہل سنتہ کورہدر .
حنفی اولسون ، شافعی و یا مالکی و حنبلی اولسون علی العموم علماء
اہل سنت ، خلیفہ و امام اولہ جق ذاتک اولاد قریشدن اولسنی
شرط ایدیورلر . و بو خصوصہ [الائمہ من قریش = اماملر
قریشدندر .] حدیث شریفنہ استناد ایلہ یورلر . اصول و فروعہ
فقہای حنفیہ نک استادلرندن و ترکستانک ایبوک فحول علماسندن ،
(۳۷۷) تاریخندہ « سمرقند » دە ارتحال ایدن « مفتی الثقلین » عنوان
مفخر تیله شہر تشعار امام نجم الدین عمر نسفی حضر تلرینک عصر لردن

بری مدارس اسلامیة ده، حتی بوکون دخی استانبول مدرسه لرنده تدریس ایدلمکده اولان (عقائد نسفیه) دنیلن کتابنده امامک قریشدن اولسی مشروط اولدیغنی و باشقه سنک امامتی جائز اولمیه جغنی مطلق و قطعی برلسانله بیان ایدیور .

شو حالده وضعیت مشکله شیور . چونکه علماء اهل سنت، بر طرفدن امت اسلامیة اوزرینه بر امام نصبی واجبدر دیورلر، دیگر طرفدن یوقازیده ذکر اولنان شرائطی جامع و از جمله قریشدن اولمیان ذاتک امامتی جائز اولمیه جغنه قائل اولیورلر . بوتقدیرده هیچ امام نصب و تعیین ایدلمیه جک اولور ایسه بتون اهل اسلام ارتکاب اتم ایتمش اولاجق ، شرائط لازمه سنی جامع و خلق اوزرنده نفوذی جاری اولاد قریشدن بر ذات بوله مدقلرندن طولایی باشقه برذانی امام نصب ایدمیه جک اولورلر ایسه ، جائز اولمیان برشیئی یامش اولدقلری ایچون ینه اتم و کناهکار اوله جقلر !! ...

دیمک اولیورکه بو شرائط و تخصیص قریشملک شرطی ، عصرلردن بری ملت اسلامیة بی کناهه صوققدن باشقه برایشه یارامامشدر . بونک ایچوندرکه علامه تفتازانی ، ذکر اولنان (عقائد نسفیه) شرحنده « خلفاء عباسیه دن صوکره حال مشکلدرد . » دیور . او حالده بو اشکالی رفع ایتک ، اهل اسلامی کناهدن قورتازمق ایچون نه یاملیدر ؟

اک معتبر اهل سنت کتابلرندن اولان مشهور (مواقف) صاحبی ، مخالفلر طرفندن بویولده درمیان اولونان اعتراضه جواباً [اهل اسلام اوزرینه امام نصبک واجب اولسی ، شرائط امامتی

جامع برذات بولونديني تقدیر ددر . اما ، اوشرائطی جامع برذات بولونديني صورتده نصب امام قضیه سی واجب اولماز . [دیبور . شارحی علامه « سید شریف برجانی » ده سکوتیله بوجوابی تقویه ایدیور . [شرح موافق ، جلد ثالث ، صحیفه ۲۶۴] فقط بوصورته مملکت آنارشی ، ملت اختلال اچینده

قالمازمی؟ اوت ، حکومت تأییس ایلمز ، ملت فوضوی رصورتده باشی بوش کندی حالته ترك ایدیایر سه ، شهبه سز مملکت آنارشی وملت اختلال اچینده قالیر . لیکن صاحب موافقک مقصدی بودکلدر . شرائطی جامع ، حقی خلیفه معناسنه برامام نصبی ممکن اولمديني صورتده آرتق اومعناجه امام نصیبک وجوبی ساقط اولور دمک ایستیور . بندن حکومت تأییسنده لزوم یوقدر معناسی جیقاماز . مقصدی ، « شرائط خلافتی جامع برامام نصبی متعذر اولدینی صورتده بینه حکومت تأییسی واجب اولور . فقط آرتق اوکا خلافت ورئیسنده خلیفه معناسنه امام دینمز . وبوندن طولانی ملت ایلابه آتم اولماز دینکلدر .

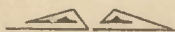
نته کیم ۷۴۷ تاریخنده « بخارا » ده وفات ایدن محقق شهیر صدر الشریعه ، تورکستانک بوسیوک عالمی « تعدیل العلوم » نده ذکر اولونان شرائط خلافتی ذکر و تعداد ایتدکدن و خلافتک اوتوز سنهده تمام اولوب آندن سوکره ریاست دنیویه تملبه دن عبارت اولان ملک و سلطنتک تأسیس ایتدیکی بیان ایلدکدن سوکره [وسقط من الشرائط ماتسقطه الضرورة ثم فی زماننا سقط القریشیة ایضاً = ذکر اولنان شرائطدن ضرورتک اسقاط ایتدکری ساقط اولمشدر ، زمانمزه قریشیک شرطی ده سقوط ایتدشدر . [دیبور .

ذاتاً خلافتده قريش۔ ملك شرطنك علت و حكمتي ، قريش
قبيله سنك اك شرفلي وبالجملة اولاد عرب اوزرنده اك نفوذلي
اولميدر. بالاخره مرور زمانه قريشك اسكي سطوت وشوكتي
بالكليه زائل اولديغدن ، حسب الضرورة بوشرطك حكمتي
قالماشدر . بونك ايجوندرکه سلطان سايم اول ، (۹۲۳) تاريخنده
مصر دن برابرنده كتيرديكي خلفاي عباسيه نك صوكنجيسي خليفه
(متوكل على الله) ، اياصوفيه جاءعنده خلافتي كنديسنه دور
وتقويض ايتيرديكي زمان ، بوكيفيت حاضر بولنان علما طرفندن
تجويز اولونمشدي . لکن اونوتمامليدرکه بوخلافت ، خلافت
صوريه و حکميه در . يوقسه خلافت حقيقيه دکلدرد .

ينه عين حکمته مبنيدرکه زمانمزده شريف حسين ، مکه
مدرسه ده کنديسنك قريش دن وحتي هاشمیلردن اولديغی بالبيان
خليفه لکنی ادعا اعلان ايتديكي حالده ، عالم اسلام شويله دورسون ،
جزیره العربده بيلاه کيمسه التفات ايتمه . مشدر . حالبوکه بري طرفده بيوک
ملت مجلسي ، عبدالمجيد حضر تلريني مقام خلافتنه اجلاس ايتديکنی
اعلان ايدرايتمز ، در حال عالم اسلامک ه ، طرفندن - هيچ اولمازسه
قولاً اولسون - صدای اجابت و سعت يوکسلمشدر . ايشته بونك
ايجوندرکه بيوک ملت مجلسنك خلافتي خاندان آل عثمانه حصر
ايتمی موافق حکمتدر . علت عين علتدر . تبدل ايدن مظهر ايتدر ،
علت و حکمت دکلدرد .

ايشته خلافتنك شرائطي بونلردرد . بناء عليه بوشرائطي جامع
اولميان بر ذاتی خلافتنه انتخاب و تعين ايتمک جائز اولماز . مع هذا
بوشرائط ، خلافت حقيقيه نك شرائطيدر . ملك و سلطنتدن عبارت

اولان خلافت ضوريه و حڪميه به شامل دكلدر . يعنى خلافت حڪميه ده
بوشر ائطك وجودى آرانماز . چونكه يوقا ريده ده سويلشدكك
بو خلافت ضوريه ، حقيقهٔ خلافت اولميوب ظاهرآ و حڪماً
خلافتدر . جبر و قوته ، قهر و تغلبه مستنددر . دمك كه شرائط
خلافت خصوصنده حقيقي خلافتبه صورى و حڪمى خلافت بيننده
بويله برفرق واردز . بوفرق پك مهمدر . بونك آشاغيده بحث
ايديله جك اولان سلطنتك خلافتدن تفريقى جائز اولوب اوليه جنى
مستندسنده پك بيوك دخلى واردر .

خلافتك صورت اکتسابی

و عقد وکالت نوعدن اولدیغی

بورایه قدر واقع اولان ایضاحات هب ، (خلافت) لفظندن حاصل مصدر معناسی مراد ایدلمش ، ا لمسنه کورده در . یعنی خلیفه اولمقدن متحصل « خلیفه لك » صفت و کفایتنه عائددر . شمدی ده بوصفتك صورت اکتسابی و معنای مصدریجه یعنی خلیفه اولمق معناسیجه (خلافت) ك ماهیت فقهیه سنی ایضاح ایدلم :

عجیباً برکیمه ، اوصاف و شرائط خلافتی هر کسدن زیاده نفسنده جمع ایش اولمقله کندیلکنندن خلیفه اولمش اولورمی ؟ قطعاً اوله ماز . حتی دنیاده شرائط خلافتی جامع تك بر ذات بولونمش اولسه ، بنه اوزات مجرد بوتفرد سببیه خود بخود خلیفه اولمش اولماز . بونده عموم علمای اهل سنت متفقدر . چونکه شریعت اسلامیة ، هیچ برکیمه یه شخصاً و رأساً عامه اوزرنده تصرفه صلاحیت ویرمه مشدر . ملت او کیمه یه بو صلاحیتی ویرمیدرکه تصرفه حتی اوله بیلسین . بونی هیچ برفردك خود بخود ادعایه حتی یوقدر .

عموم معتبرات فقهیه ده و بتخصیص اعظم فقهای شافعیه دن امام ماوردینك (احکام سلطانیة) نامیه معروف اولان کتابنده بیان اولوندیغی وجه ایله فقهای اسلام ، « خلافت » ی ملت اسلامیة ایله خلیفه آرهنده برنوع عقد و مقاوله اولمق اوزره قبول

وتلقى ایتش لر در . یعنی خلافت ، فقه و حقوق اسلامی به
ملت ایله خایفه آرمسده عادتاً ایجاب و قبول ایله منعقد بر عقد در .
همده عقد وکالت نوعنددر . ناصل که بر کیمسه ، کندیسنه تفویض
ایدلد کجه وظیفه وکالتی خود بخود ایفا ایده مزسه ، کیم اولورسه
اولسون هیچ بر فرد ، ملت طرفدن کندیسنه تفویض امور
ایدلد کجه رأساً و کندیلکندن وظائف خلافتی ایفا ایده مز .
خلیفه نك ایفا سیمه مکلف اولدینی وظائف ، اساساً وحدذاتنده
دوغریدن دوغری به ملت کندی ایشدر ، امور مشترکه ملیه دندر .
ملت بوایشنی صورت مخصوصه ده اهل و مناسب کوره جکی برذاته
ایجاب و تفویض ایدر ، اوزاتده قبول و درعهده ایلرسه ، ایشته
اول وقت اوزات خلیفه اولمش اولور . و بوایجاب و قبول ایله
منعقد اولان عقدهده (خلافت) دینیر . عقد وکالت ده بوندن
باشقه برشی دکدر . چونکه علم فقهده وکالت ، « بر کیمسه
کندی ایشینی باشقه سنه تفویض ایتک و اوایشده آنی کندی
یرینه اقامه ایلکدر . » ده تعریف اولنور . [مجله نك ۱۴۴۹ نجی
ماده سنه باق]

ایشته خلافت ، بو صورتله بر نوع عقد وکالت ماهیتنده اولدینی
ایچوندر که جمهور اهل سنت ، [خلافتک انعقادنده عمده مشورتدر .
یعنی باشاوره انتخاب و بیعتدر .] دیورلر . « بیعت » لفظی فی الاصل
بیع و شرا معامله سنده صقه معناسنه در که بایعک ، مشرتنک لندن
طوته رق « وار خیرینی کور » کی برسوزله عقد بیعی ایجاب ایتسه سی
دیهدر . بو مناسبتله عقد خلافتی ایجاب و خلیفه به صفت و وظیفه
خلافتی تفویض معناسنده عرف اواشدر .

خلافتك شو ماهيته نظر آ انتخاب عام اصوله مراجعتله هر فردك بالذات ويا بالواسطه انتخاب وبيعتده داخل اولمى اقبضايدرسهده، ممالك اسلاميه نك وسعتى حسييله بواصوله مراجعت متعذر اولمقله برابر تفرقه نى وممالك محتلفهده متمدد خليفه لرك انتخاب ايدلمسنى موجب اولمق كې پك بيوك محذورى مستلز مدر. حالبوكه برزمانده برخليفه دن فضله خايغه انتخابى شرعاً جائز دكلدر . آنه كچون فقها ، يالكز پاى تختده بولسان « اهل حل وعقد » ك ، يعنى امور دولتى باغلايوب چوزنلرك انتخاب وبيعتى كافى وعموم افراد ملتك انتخاب وبيعتى مقامنه قائم اوله جفنه قائل اولمشلردر . بونلرك عددى معين دكلدر . برقسم فقهاى حنفيه به كوره جماعت دينه جك مقدارده اولمى كافيدير . سالف الذكر (احكام سلطانيه) ده بيان اولونديغى اوزره بهضيلرى ، هيچ اولمازسه مراكر ولايانده بولنان اهل حل وعقد بيعتده داخل اولمليدر ديمشارسهده، مختار اولان اولمكى قولدر . بحابه كرام حضراتى ده اوله يامشلردى . بناء عليه يالكز پاى تختده كى اهل حل وعقدك انتخاب وبيعتيله عقد خلافت منعقد وتمام اولور. آرتق كره ارض اوزرنده بولونان كافه مسلمين اوزرينه اونى خليفه طائيق وآ كا مطاوعت ايلك واجب اولور .

مع هذا خلافت ، خليفه نك استخلافى يعنى كنديسنه برولى عهد تعيين ايتمى صورتيدهده . منعقد اولور . نته كيم حضرت ابوبكر حضرت عمرى ولى عهد تعيين وامته عرض وتبين ايتمش ايدى . بونندن ده اكلاشيليركه ولى عهد تعييننده كيفتى اهل حل وعقدك تصويبنه عرض ايتك مستحسندير . فقط لازميدر؟ كتب شافعيهده

«لازم دکدر . چونکه خلیفه ، بونی حائر اولدینی وکالته بناءً وماته
اضافته یابار . « دینیور . بونکله برابر اک معتبر کتب شافعیهدن
اولان (منهاج) شرحی (مغنی المحتاج) ده تصریحاً بیان اولوندینی
اوزره ولی عهد تعیینسک معتبر اولسی ایچون ولی عهد اوله حق
ذاتک تماماً شرائط خلافتی جامع اولمه سی شرط اولدیی کبی ولی عهد
تعیین ایدن خلیفه نک ده اوصاف و شرائط خلافتی جامع بولونمه سی
شرطدر . بناءً علیه جاهل ویا فاسق بر خلیفه نک ولو شرائطی جامع
بر ذاتی ولی عهد تعیین ایتمی صحیح و معتبر اولماز . [مغنی المحتاج]
(جلد رابع صحیفه ۱۲۵)

الحاصل ، خلیفه اولمه نک ایکی طریق واردر . بری اهل حل
و عقدک بیعتی ، دیکری خلیفه نک استخلافی ... برنجی طریق
اصل و عمده در . ایکنجی طریق انک فرعیدر . هرایکی طریقه ده
خلافته انتخاب ایدیه حک ذاتک یوقاریده ذکر اولنان شرائطی
جامع اولسی شرطدر . نامزدلر متعدد اولدینی صورته سن
سبب رجحان اوله ماز . ایچلرندن اصلاح وارشد اولانی ترجیح
و انتخاب اولونمق لازمدر . و هیچ رزمانده خلافت ارثاً انتقال
ایتمز . چونکه وکالت موروث اولماز . ایشته نور کیا بیوک ملت
مجلسی طرفندن اخیراً خلیفه نک انتخاب وبعثته نصب و تعیین
ایدلسی و خاندان آل عثمان ایچندن اعلم واصلح اولانک اختیار
و ترجیح اولونمسی حقنده اتخاذ و تطبیق اولنان مقررات ،
عصرلردن بری موقع تطبیقه وضع ایدیه مین اساسات شرعیهدی
از سرنو احیا اولدینی جهتله سزاوار تحیل و تبریکدر .
کتب معتبره - (امامت) ک انعقادنده اوچنجی بر طریق اولمق

اوزره صفت امامتک قهر واستیلا صورتیلهده استحصال اولونه بیله چکی کوستریلیورسدهده ، بو آرتق حقیقی خلافت دکدر . یوقاریده کرار آ بیان ایدلدیکی وجهه ملک وسلطنتدر ، تغلبدر . تغلبده ایسه بالضروره سوز قیلجک وحکم غالبکدر . (مسایره) ده مصرح اولدینی اوزره بوسورتله مقام سلطنته جلوس ایدن بره تغلب علیهته ایکنجی بره تغلب خروج ایله اکا غلبه ایلسه ، برنجی متغلبک نفوذ و قدرتی قالدیعی جهتیه او منعزل ، ایکنجی متغلب اونک یرینه امام اولمش اولور . بویکی تغلبده ، علی العموم ملوک وسلایطینه (امام) دیمه سی ، معنای اعمی اعتباریله در . چونکه کتب فقهیهده « امام » تعبیری ، « خلیفه » تعبیرندن اعم اوله رق استعمال اولونیور . یعنی فقها ، حقیقی خلیفه یه امام دیکلری کبی ، حقیقه خلیفه اولمیان بیوک سلطانله ، پادشاهلرده « امام » اطلاق ایدیورلر . ته کم لغت کتابلرنده (خلیفه) یی سلطان اعظم ، شهنشاه دیه تفسیر وترجه ایدیورلر . یوقاریدهده سونیشدککه بو اطلاقات هپ معنای عرفییه کوره در ، معنای شرعییه کوره دکدر . بوندن غفلت ایدلمه لیدر . بو بایده اوافق بر غفلت ، انسانی پک بیوک خطاره سوق ایدر . ناصلکه بکون بومسئله حقدده دوران ایدن یا کلس فکرتلرک ، فاحش خطارلرک یکانه سایی ، بو حقیقت بیلنمه سیدر .

ایشته « خلافت » بوجه مشروح عقد وکالت نوعندن اولدینی ایچوندرکه خلافته ایکی جهت واردر . بری خلافت نبوتکه حضرت پیغمبردن نیابت ، دیکری خلافت امتکه ملک اسلامییه طرفندن نیابتدر . [شرح مقاصد ، جلد ثانی ، صفحه ۲۰۶] .

بوجهتله حقیقی خلیفه ، بر طرفدن رسول اکرم افندمزنک نائب
وخلقی ، دیکر طرفدن ملک وکیلیدر . قاعده مؤکل ، وکیل
عزل ایتمک حقی حائز اولدیغندن خلیفه وظیفه سنی سؤ استعمال
ایتدیکی صورته ملت طرفندن عزل و خالی شرعاً جائز و صحیح
اولور . خلیفه ملتک وکیل اولسهیدی بوخلع کیفیتی مشروع
اولمزدی .

خلاصه ، خلافت برنوع وکالت دیمک اولدیغندن - کتب
فقهیهده تصریح اولوندیغی وجهله - حقیقه قاعده وکالت احکامی
جاری اولور . بوجهدن اولمق اوزره برکره خلافت موروث
اولماز . ثانیاً خلعی ویا وفاتیه وکلای دوات وعلی العموم اونک
نصب ایتدیکی مأمورین حکومت منعزل اولماز . چونکه وکلا
ومأمورین حکومت ، هر نه قدر ظاهراً خلیفه نیک وکیلاری ایسهده ،
حقیقهده ملتک وکیلیدر . قاعده فقهیهجه آخری نوکیله مأذون
اولان وکیلک توکیل ایتدیکی وکیل ثانی ، حقیقهده مؤکلک وکیلیدر ،
یوقسه اووکیل اولک وکیل دکدر . ببناء علیه وکیل اول عزل
ایدملک ویا وفات ایلمکله وکیل ثانی منعزل اولماز . [مجلدنک
۱۴۶۶ و ۱۵۲۹ نجی ماده لرینه باق]

ثالثاً خلیفه نیک ، ملتک ضرر محضنه اوله رق وقوع بولان
تصرفاتی شرعاً معتبر اولماز . مثلاً خلیفه اموال واراصی امیریه دن
ولوپک دکر سیز بر قسمنی بلاندل بر کیمسه به بخش وتملیک ایده مز .
چونکه وکیلک مؤکلی ضهرینه تصرفاتی معتبر و نافذ اولماز .
مکرکه مأذون اوله . حالبوکه خلیفه اوکی تصرفات مضره به
نه صراحتاً نه ده دلالة مأذون دکدر .

سادات فقهای حنفیه دن امام شمس الائمه سرخسی حضرتلری

« مبسوط سرخسی » نامیه معروف اولان معروف اولان
کتاب مبدلک « لقیط » بچنده [امام المسلمین ، ملت اسلام-
میهنک حقوقی استفاده آنلرک نایبدر . مسلمانلرک حق
ایسه کندیلرینه نفی اولان شیدهدر . بناءً علیه امام المسلمین ،
قاتلی بلابدل قصاصدن عفو ایتمک حقنه مالک دکدر . زیرا
مشارالیه ، حقوق مسلمینی استیفا ایچون مقام امامته نصب
اولونمشدر ، یوقسه آنلرک حقوقی ابطال ایچون دکل . [دیور .]^[۵]

[^۵] مشارالیه شمس الائمه ، ماوراءالنهر علماسنددر . (سرخس)
شهرنده تولد و (۴۸۳) تاریخنده وفات ایتمشدر . کربک علم اصول
فقهده و کربک علم فروع فقهده کنندن صوکره کلن فهای حنفیهنک
امامیدر . ورته اجتهادی احراز ایدن اساتذۀ حنفیهندر . اقتدار
فوق العاده سنه و حافظه سنده کی خارقه یه حیران اولماق قابل دکدر .
مشارالیه ، مظالم واقعه سندن دولایی خوارزم امیرینه نصایحه بوانورکن ،
یک شدتلی اداره کلامده بولوندیغندن ، حبس ایدلمش و یاننده برلغت
کتابی بیله بولونمنه مساعده ایدله مشدر . یالکن بعض اکبرک
شفاغتیله پنجه خارجنده دورمق اولان طلبه سنه داخلدن و زبره درس
تقریرینه مساعده اولونمشدر . مشارالیه کی قدرت علمیه یه و حافظه سنده کی
وسعت وقوته باقیه بومساعده اوزرینه هرکون حبس خانه پنجه سی
خارجنده دوران طلبه سنه ، هیچ برکتابه مراجعت ایتمکمزین صرف
ازبره اوله رق هربری درد ریوز بیوک صحیفه لی اون بش جلددن متشکل
(مبسوط) نامنده کی کتابی شفاها تقریر ایدوب یازدیر مشدر . بوکتاب ،
یک فیاض بر اثر جلیدر . مندرجاتی بتون فقها عنندن سند اتخا اولنور .
اگر بالذات کندیسی کتاب مذکورک تعدد یرلنده حبس خانه دروننده
ذکر اولنان وجهله تقریر ایتمکده اولدیغنی صراحة سویله دهش
اولسه ، بوکا ایناتق قابل اولماز .

خلاقیتك غایه سی و خلیفه نك وظیفه و مسؤولیتی

خلافت مقصود بالذات دكلدر . بلكه مقصده وصول ایچون
برواسطه دن عبارتدر . چونكه خلافت وامامت، یوقاریده تعریفی
اثناسنده سویلدیكمز وجهه ، حكومت دیمكدر . اوندن باشقه
برشی دكلدر . بناء عالیه خلافتدن اصل مقصود اولان غایه ، توزیع
عدالت و حقوق صیانتله ملت اسلامیه به تأمین سعادتدر . ذاتاً
شریعت اسلامیه نك غایه سی ده بودر . قرآن كرمده حكایه اولوندیغی
اوزره جناب حق ، داود علیه السلامه خطاباً [یا داود انا جعلناك
فی الارض خلیفةً فاحكم بین الناس بالحق = یا داود بز سنی یر
یوزنده خلیفه یادیق ، بناء علیه بین الناس حق وعدل ایله حكیم
ایت .] بیورمشدر . علم اصول فقهه و علم معانی به آشنا
اولانلر بیلیرلر كه بو آیت جلیله ده حقه مقارن حكیم ، یعنی عدالت ،
فاء تعقیبه و تفریمه ایله خلافتنه تردیف اولنیور .

ایشته بونص مبینك سوق و عباره سنندن واضحاً آكلاشیلر . یوركه
خلافتدن مقصد شارع ، عادل و حقانیتپرور بر حكومت فاضله
تأسیسی صورتیه تأمین عدالت و حقوق نامی صیانتدر . اوحالده
خلیفه نك وظیفه سی ده بو مقصدو غایه بی استحصاله صرف مقدرتدر .
بو وظیفه بری دینی ، دیکری دنیوی اولمق اوزره ایکی به آریلیر .
خلیفه نك دینی وظیفه سی ، شعائر دینی بی اقامه ، فضائل اسلامیه

وحقائق شرعیہ بی اعلیٰ الہ اسلامیتک انکشاف و تعالیٰ سنہ خدمتدر .
دنیوی وظیفہ سی دہہ تمدن بردولت و حکومتک معلوم اولان وظائفی
بیوک براہتمام واعتنا ایله ایفا ایتمکدر .

ایشته خلاصہ بیان اولنان بووظائف امامت ، عصر لردنبری
اهال ایدلمش اولدیغندن وقتیلہ کوزلری قاماشدیران مدنیت اسلامیہ
انقراضه یوز طومتش ، اسلامک اوفوق البشر دینہ جک درجه ده
یوکسک اولان معالیاتہ کلیاً خلیل طاری اولمش ، خلق نور عرفاندن
بتون بتون محروم اولوب حقایق شرعیہ یه بدل ذهنلر خیالات
وخرافات ایله طولمش ، بدرجه یه کلمش که آرتق عالم اسلامک هر
طرفنی کثیف برجہالت ، متعفن برتعصب استیلا ایلش و بونک
نتیجہ سی اولق اوزرہ ملت اسلامیہ فقر و سفالت ایچنده قالمشدر .

..

خليفة نك مسئولیتی

خليفة نك مسئولیتنه کلنتجه : بونک بیو کدر . ذاتاً اسلامیته
مسئولیتدن وارسته هیج بر فرد یوقدر . هر کس درجه درجه افمال
وحرکاتندن مسئولدر . بر کره جناب حقه قارشی اولان وظیفه سنندن
مسئول اولدینی کی ، هم جنسه قارشی اولان وظیفه سنندن ده
مسئولدر . جناب رسالتناه ائندمز ، محتی علمای حدیث عذبنده
متفق علیه اولان اوزونجه بر حدیث شریفنده [کَلِّمُوا رَاعٍ وَکَلِّمُوا
مَسْئُولًا عَنْ رَاعِيَّتِهِ، فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَاعِيَّتِهِ] هر بریکسز

چو باندر ، هر بريكز كو تديكندن مسؤلدر ، امامده چو باندر ،
اوده سوزوسندن مسؤلدر. [بيوريورلر .
عثمانلي قانون اساسيسنده] ذات حضرت پادشاهي مقدس
وغير مسؤلدر. [سوزي ، آورو باقانون اساسيلرندن مقتبدر . شرع
شريفه كلياً منافيدر . بر كره اسلاميته هيج بر كمسه مقدس
دكلدر . مقدس اولان آنحق جناب حقدر . اسلاميته انسانره
حائذ مقدس برشي وارسه اوده حقوقدر . بوده وديمه الهيه
اولديني ايجوندر . چونكه هر فردك حق ، جناب حق طرفندن
او كا توديع ايدلمش برامات الهيهدر . آنك ايجوندر كه هر كسك
ديكر بنك حقنه وحتى صاحب حقك دنخي كندی حقنه حرمت
ايمسي وجيهه قطعيهدر . يته بونك ايجوندر كه حقوق ناسي
كندی آمال خسيه سنه بازيجه انخاذا ايدن امام ظالمك يوم
قيامته اك شديد عذاب الهيه به دوچار اوله جي [اشد الناس
عذاباً يوم القيامة امام جائز] حديث منيفيه اعلان اولونمشدر .
معنوي واخروي مسؤليت حقنده بويه اولديني كي ، مادي
ودنيوي مسؤليت خصوصنده بويهدر . يعني خليفهده ،
افراد كي افعال وحركاتندن هم حقوقاً وهم جزاء مسؤلدر .
آروپانك اسكي حكمدارلري ، بر طاقه حقوق مقدسيه مالك عد
اولنورمش . اسلاميت ، بويه خرافاني طائيز . اسلاميته
خليفهك افراددن حقوقاً هيج برفقي يوقدر . خليفهك درجه
مسؤلتي كوسترمك ايجون شو حقيقت تاريخهك نقلي مناسب
كورولمشدر :

مشهور امام غزالينك علم اصول فقهه دائر اولان (مستصفي)

نام کتابنده و دیگر اصول کتابنرندہ ذکر اولوندیغی اوزره
خلیفه ثانی جناب عمر فاروق ، برکون برحمله قادینی برتمتدن
دولای برای استجواب حضور خلافتیناهیلرینه جلب ایچون
مباشر کوندرر . قادین مباشری کوروب کیفیتہ مطلع اولونجه
پک زیاده قورقار وقورقوسندن اسقاط جنین ایلر . بونک اوزرینه
حضرت عمر ، حادثه نیک کندینه عائد حکمی حقدده ، اوصرده
تزدنده حاضر بولنان حضرت عثمان ایله عبدالرحمان بن عوفک
رأیلرینی استفسار ایدر . اونلرده «ولایت عامه کز حسبیله حق
تأدیجی حائزسکز ، بناءً علیه سزه هیچ برشی لازم کلمز .»
جوابنده بولنورلر .

بوجوابه قناعت ایتمین جناب فاروق ، بالآخره حادثه بی
ومشارالهمانک فکرلرینی حضرت امام علی به سویلر و بوخصوصده کی
رأینی طلب ایدر . حضرت علی ده ، «اگر اونلر ، عن اجتهاد
بورأیده بولونمشلر ایسه خطا ایشلر . یوق اگر بلا اجتهاد
سویلشلر ایسه سزی آلدائمشلر . اوزریکزه اثم ترتب ایده جکنه
بنده قائل دکلم ، فقط جنینک دیتی ویرمه کز لازم کلیر .»
جوابی ویرر . حضرت عمرده بوفکری قبول ایدر .

اطرافه نصب وتعیین ایتدیکی والیرک ظلم واعتسافلری سببیله
حضرت عثمان کجی مبارک ومحترم برخلیفه نیک اوغرا دیغی عاقبت
فجیعه ، تاریخ اسلامه براز وقوفی اولانلرجه معلومدر . مشارالهی
قتل وشهید ایدنلرک جمله سی ده عوام طبقه سندن واوباش طاقتندن
اولدقلری ظن ایدلسین . ایچلرنده حضرت ابوبکرک مخدومی
کجی پک زیاده زهد تقوی ایله مشتهر خواص رجال دخی وار ایدی .

ولایت عامه ، حاکمیت ملیه

خليفة نك حائز اولديني قوته ، خالق اوزرنده تصرف عام
صلاحيته لسان فقهده (ولایت عامه) دينير . خليفه بوقوتی
دوغریدن دوغری به ملتدن اخذواقباس ايدر . بوقوت ، بوحاکمیت
ملتک کندی حقیدر . ملت ، بونی بیعتله خلیفهیه تفویض ايدر .
ناملکه علی العاده موکلده ، کندی ایشلرنده تصرف حقی
عقد وکالتله وکیلنه تفویض ايدر . آندن صوکره شرع شریفده
بو حقی تأکید و تأیید ايدر . خلیفه ایله وکیل آره سنده بوبابده
حقوقجه هیچ برفرق یوفدر . ایشته یوقاریده « خلافت » مفهومی
ایضاح صدنده « خلافت » ملت اسلامیه اوزرنده تصرف
عامه استحقاقدر . « ديه امام ابن همامك [مسیره] سندن نقل
ایتدی کمز تعریفده کی تصرف عامه استحقاق ، بوصورتله حاصل
اولور .

علم فقهده « ولایت » ، [ایستر موافقت ایتسین ، ایستر
ایتمسین غیر اوزرینه سوز کچیر مکدر .] ديه تعریف اولنور که
باشقیمی اوزرینه جبراً انفاذ تصرف ایلمک دیمکدر . [الولاية
تنفیذ القول علی الغیر شاء او ابی] شریعت اسلامیهده بابادن
ماعدای هیچ برکیمسه ، هیچ برفرد اوزرنده بویله جبراً سوز
کچیر مک ، انفاذ تصرف ایلمک حقنه بذاته مالک دکدر . هر فرد ،

افعال و حرکاتند حریت کامله، اموال و املا کنندہ کیف مایشا
تصرف حقنہ مالکدر .

اسلامیتدہ ہر فردک اوچ نوع حق اساسیسی واردر .
بری نفس و عرضک مصنوعیتی در . بوکحق عصمت اطلاق اوانور .
دیگری حق حریت ، اوچنجیسی دە حق ملکیتدر . بو حقوق
اساسیہ ، حق حیانتک ضروریاتنددر . ہیچ برکیسہ بو حقوقی
اوارادن نزاع ایدہ منر . ہر فردک بو حقوقہ رعایت ایتہ سی واجبدر .
حتی صاحب حقوق اولان ہر فردک بو حقوقی حسن استعمال
ایتہ سی ، وظیفہ متعتمہ سیدر .

بابانک اولاد صغاری حقندہ کی ولایتہ کلنجہ ، بو محضا بالاق
حسدیلہ فطرۃ آندہ موحد اولان شفقت کاملہ دن ناشیدر .
وچوجغک نفعی ایچونددر . آنکچون بابا دخی چوجغک ضررینہ
تصرفدہ بولونمق حقنی حائز دکدر . بونکلہ برابر آنک بو ولایتی
چو حق سن بلوغہ واصل اولونجہ یہ قدر جاریدر ، آندن سوکرہ
ساقط اولور و آرتق بابانک دە حق ولایتی قلملاز . بناء علیہ مقل
وبالغ اولان افراد حقندہ نہ باشقہ سـک ، نەدہ بابانک ولایتی ،
حق تصرفی یوقدر . مکرکہ عقد وکالت کبی برسبب شرعی ایلہ
کندیسنہ تفویض ولایت ایدلمش اواسون . اولوقت بو سبب شرعی یہ
بناء تصرف ایدہ بیلیر . بوندہدہ کندیسنہ تفویض ولایت ایدن
ذاتک اولبایدہ کی قنود و شروطنہ رعایت ایتک شرطدر . عکسی
تقدیردہ تصرف وابع معتبر اولمایوب فضولی اولور .

بابانک اولاد صغاری حقندہ کی ولایتی ، باباق وصف ذاتیسندن
نشأت ایتدیکی جہتلہ ، اونک ولایتہ « ولایت ذاتیہ » دینیر .
وصی ، وکیل و متولی کبی ذاتلرک ولایتی ایسہ ، اولہ بروصف

ذاتین متولد اولمایوب صورت مخصوصهده بر عقد شرعی ایله
کندیله تفریض ایدلمش اولدیغندن، آنلرك ولایتینهده
« ولایت غیر ذاتیه » و « ولایت تفریض » اطلاق اولونور .
(حکم) ك ولایتیه بوقیلدندر ، ولایت تفریض نوعندندر .
اصل صاحب ولایت اولان متخاصمین طرفندن کندیسه تفریض
اولونشدر . اکر بالرضا متخاصمین طرفندن تفریض ایدلمش
ایسه، آنک بوبایدکی حکمنک هیچ برقیمتی یوقدر، فضولیدر،
شرطاً معتبر و نافذ اولماز .

یشته خلیفه نك ولایتیه بویهدر ، ولایت تفریضدر، امت
اسلامیه نامنه و آکا اضافته اهل حل و عقد طرفندن عقد
خلات و بیعتله کندیسه تفریض اولونشدر . وامور ومصالح
عامه ك کافهسنه و افراد ملتک جملهسنه عام و شامل اولدینی ایچون
خلیفه نك ولایتیه « ولایت عامه » اطلاق اولونور . بابا، وصی
و وکیل کبی اشخاصک ولایتیه ایسه « ولایت خاصه » دینیر .
چونکه اولنرك ولایتلی خصوصیدر ، معین افراده و محدود
ایشله خاصدر . قاضی ، والی کبی مأموریتک ولایتیه کنجه،
بونلرك ولایتلی ، مطلق صورتده عام دکدر . برجهتدن عام ،
دیگرجهتدن خاصدر . دائرة مأموریتلی داخلنده بولونان افراده
شامل اولدیغندن عام ایسهده ، دائرة مذکورہ خارجده قالاندره
غیرشامل و بعض خصوصاته منحصر اولدینی جهتده خاصدر .
وبونورده ولایتلی ظاهراً خلیفه دن فقط حقیقته آنک
واسطه سیله ینه ملتدن اخذ و تفوض ایله مشلردر .

خلیفه نك « ولایت عامه » سی ، ولایت تفریض نوعندن اولدینی
ایچودرکه خلع و یافراغت و قوعنده ملت اوزرنده حق ولایتی ساقط

اولوز . آرتق بو حوصده سائر افراد امتدن هيچ فرقى قلاز .
ذاتاً خليفه اولمازدن اولده اوله بر ولايتى حائر دكلدى ولايت
مذكوره يى عقد خلافته احرار ايتمشدى . طبيعى خلق ويا
فراغت واستعفا وقوعنده آرتق حال سابقه عودت ايدر .
ايشته شو حقايق فقهيه دن شونتيجه چيقور كه خليفه نك
حائر اولديغى ولايت عامه ، حا كميته ، فردى ولايت و حا كميته نك
محصله سيذر . دوغرو دن دوغرويه ملتدن مأخوذدر . وحد
ذاتنده ملتك حقى و آنك اوز ماليدر . على الافراد هيچ بر
فرده عائد اولمايوب بلكه هيئت اجتماعيه اسلاميه نك حقيدر .
بونى نيمه ميه هيچ بر فردك وحتى هيچ بر جماعتك حقى بو قدر .
هر فردك بونده بر حصه سى واردر . اوكلدر ، على العموم افراد
بيننده مشتركدر ، هيچ بر فرده ويا جماعته مخصوص و منحصر
دكلدر . ايشته (حا كميته مليه) مفهومك حقيقى ده بوندى
عبارتدر ، يعنى ملتك (ولايت عامه) سى ديمكدر ، باشقه برشى
دكلدر .

ملوك و سلاطينك حائر اولدقلى قوت و ولايته كليجه :
بو ، آرتق فقهك بيان ايتديكى مشروع ولايت عامه دكلدر .
اوسلطانتدر ، شرعاً مذموم و مردود اولان قهر و تغلب ، جبر
و تسلطدر . اونك قاعده سى ، فلانى يوقدر . اونك يالكى
بر قاعده سى واردر كه اوده قيلدچدر . ذاتاً (سلطان) كلسى ،
فى الاصل قهر و سلطنت معناسنه در ، تسلط ديمكدر . پادشاهه
« سلطان » ديمه سى ده بوندى ، يعنى عباداللهك باشنه مسلط
اولديغندن ، بلا كسيلد يكننددر . پادشاهه ، سلطاناه اطاعتك
لزومى ، تصرفك نافذ اولميه سى ، ضرورتدن ناشيدر ، قوته

سرفرودر . یوقسه بونده اصل اولان ، آنی خلع ایله شرائطی جامع برداتی مقام خلافته اجلاسدر . بناءً علیه اکر عدالت وحقانیتله اجرای حکومت ایدز ، حقوق مسلمینی و اموال بیت المالی صیانت ایلرسه ، معصیتی مستلزم اولمایان احوالده آکا اطاعت اولونور . عکسی تقدیرده نظر اولونور : اکر سهولتله خلعی قابل اولورسه هیچ دور و لمایوب همان خلع ایدیلیر . یوق اکر آنک خلعی فتنه قتالی موجب ، تفرقه بی مستلزم نتیجهده ملت دها بیوک ضرره دوچار اوله جق ایسه ، ابن همامک [مسایره] ده دیدیکی کبی (یینی قصرأ وهدم مصرأ = برسر ای یاهیم دیرکن برشهر بیقیور .) ضرب مثانه ماصدق اولماق ، قاش یاهیم دیرکن کوز چیقارماق ایچون بالضروره اختیار صبر و سکوت اولونور . [ذکر اولونان مسایره نک امامت بحثنه باق]

ایشته یوقاریدن ، تا بدایت کلامدن بری واقع اولان شوو تدقیقاندن « خلافت » ک ماهیت شرعیسی و « سلطنت » ک نه بملک اولدینی ، حقیقه آ کلاشلمشدر ظن ایدهرم . شمیدی ده سلطنتک خلافتدن تفریقی جائز اولوب اولمایه جفنی تدقیق ایدهرم که بوکون هر کسک مشغول اولدینی برمشهدر . ذاتاً « خلافت » حقنده بو قدر اوزون ایضاحات و برمه مزک سببی ده ، بومسئله نک موقع شرعیسی آ کلامقدر .

قسم ثانی

حقوق خلافتك تقيیدی

یا خود

سلطنتك خلافتك تفریق

بومسئله بی تدقیقه کیرشمزدن اول ، توطئه قییلندن اولق
اوزره دها اساسلی بومسئله بی ، سرلوحه اتحاد اولونان مسئله نك
اس اساسنی ، حقایق شرعیه آرزوق وقوفی اولان احباب
عرفانك نظر تأملنه وضع ایتمک ایستهرز . چونکه « خلافت »
مسئله سنك اصل حلی مطلوب اولان عقده سی بودر . بو عقده
برکره حل ایدیلیرسه ، آکا مبتنی اولان دیگر مسائل خلافتك
جمله سی ده اونکله برابر حل ایدلش ، بوباید ردد ایچنده قالمش
اولان ذهنلرده تماماً تنور ایتش اولور . شویله که :

قاعده فقهیه جه کرک فردلر و کرک جماعتلر ، کندی ایشلرینی
دیلرلرسه بالذات کندیلری رؤیت ایدرلر ، آرزو ایدرلرسه برینی
ویا برقاچ کشینی بالتوکیل آکا تفویض امور ایدرلر . بو اونلرک
حقیدر . عجبنا عین قاعده ، اک بیوک جماعت دیمک اولان ملت ،
یعنی هیئت اجتماعیة اسلامیة حقدنه دخی جاری دکمیدر ؟ یعنی
ملت ده کندی ایشلرینی بالذات کورمک ویا باشقه سنه کوردرمک
خصوصنده فردلر و جماعتلر کبی مختار دکمی در ؟

برکره ملتك کندی امور عامه سنی بالذات رؤیت ایتمه سنه
ماده امکان یوقدر . چونکه عالم اسلامده نه قدر افراد ملت

وارسه کافه سنی بر آرایه طوپلایوب هرایشده رایلرنی آلهرق
قرار اتخاذ ایتمک ، ممکن دکدر . شو حالده ملت ، باشقه سینه
تفویض امور ایتمک مجبوریتنده در . بومسلمدر ، غیر قابل انکار در .
فقط بهمه حال (خلیفه) ویا (امام) نامیله تک برذاته تفویض
اموره شرعاً مجبور میدر ، اصولی دائره سنده منتخب ومنتظم بر
هیئت ممثلیه تفویض ایده مزمی ؟

بیوک مجتهدلرک ، مذهب اماملرینک بوسؤاله ناصل ونه یولده
جواب ویردکلرینی ونه دوشوندکلرینی بیلمه یورز . بوبابده آنلردن
کافی درجه ده صریح و صحیح نقللر یوقدر . سوکره کلن فقهاده
بو « خلافت » مسئله سینه بزم قدر اهمیت ویرمدکلرندن اونکله
پک او قدر مشغول اولماشلر . تفصیلاتی علم کلام علماسنه ترک
ایتمشلر . اولرده ، یالکز قارشیلرنده مخالف موقمنده بولونان
خارجیلرله شیعیلره جواب ویرمک و آنلرک دلائل ومطالعاتی
جرح ورد ایتمکله مشغول اولمشلر . آنکچون خلافت وحکومت
بخشنده نه کتب فقهیه ده ، نده مؤلفات کلامیه ده بزم آرادینمز
مسئله لری بولمق ، قابل اولامیور .

الحاصل ، علم کلام کتابلرنده محرر اولدینی اوزره جمهور
اهل سنت ، امت اسلامیه اوزرینه سوزی مطاع وامرونی
واجب الانباع « برامام » نصب وتعینی واجب اولدیفنه قائل
اولمشلردر . لکن بو وجونی اثبات ایچون ایراد اولونان دلائل
نافذ بر نظرله تدقیق ایدیلیرسه کورولورکه واجب و لازم اولان ،
تأسیس حکومتدر . جائز اولمایانده حکومتسزلکدر ، افراد
ملتی باشی بوش فوضی بر حالده ، شورش واختلال ایچنده بر اقامقدر .
چونکه کندیلری ده صراحتاً اعتراف ایدیورلرکه نصب امام

قضیه سندن مقصد اصلی، سد ثغور، تجهیز جیوش، اقامه حدود، قطع نزاع و فصل خصومت، شعائر دینیہ کی اقامہ کی بین المسلمین مشترک اولان امور عامہ بی رؤیتدر .

بومقصد ایسہ ، عادل ومدبر ، حسن نیت صاحبی بر «امام» نصب وتعیینیہ حاصل اوله جنی کی ، ضبط وربطی ، نظام وانتظامی کافل ہرہانکی بر شکل حکومت تأسیسی صورتیلہدہ حاصل اولور . بترکہ حقوق ناسک ضیاعنہ، امور ومصالح ملتک محتل اولہ سنہ میدان ویرلہ مش اولسون . شو حالہ نہ شکلدہ اولورسہ اولسون ، اولہ منتظم وعادل بر حکومت تشکیلی ممکن وحقی واقع اولدینی حالہ، ینہ ولایت مطلقہ بی حائر برامام نصبی واجب اولورمی؟ خصوصیلہ صدر اول اسلامدہ موجود اولدینی کی شرائطی جامع حقیقی بر خلافت وجودہ کتیرمک قابل اولمازسہ .. بوسؤالی بوشکلدہدہ وضع ایدہ بیلیرز : خلافت کاملہ حقندہ جاری اولان بووجوب ، خلافت صوریہ حقندہدہ جاریمیدر؟ دہا آجیق برافادہ ایلہ شرائطی جامع ، عادل وکامل برامام نصبنک وجوبی افادہ ایدن اودلائل ، اک خفیف بروصف ایلہ اموال بیت المالی اسراف ایدن ، احتراصاتنہ مغلوب ، جاہل برسלטانک نصی وجوبی دہ افادہ ایدرمی؟ ..

اوت ، اکر زمانمزدہ اولدینی کی باشقہ بر شکلدہ حکومت تشکیلی ، مجلس مشورتلہ ادارہ مملکت کیفیتی قابل اولماسہیدی ، اولوقت نہ اولورسہ اولسون ، ہر حالہ باشمزدہ بر پادشاہک وجودی لازمدر دیر ایدک . چونکہ عکس تقدیردہ مملکت آنارشی ایچندہ قالیر ، ملت دہا بیوک ضررہ کیرر . ایکی فساد تعارض ایتدکدہ اخفی ارتکاب ایلہ اعظمنک دفی چارسنہ

باقی ، اهون شرین قبیانندن اولوق اوزره ضرر اشدی ضرر اخف ایله ازاله الله مک ، قواعد فقهیه مقتضیاتندندر . عقل وبصیرتده بونی آمردر . آنکچون بزده ملتی دهها بیوک ضرردن قورتارمق ایچون بوپادشاهک استبداد واسرافنه قاتلانوروز دیر ایدک .

نته کیم « شرح مواقف » و « شرح مقاصد » کبی کتب کلامیهده اویله دینیور . حالبوکه بودوغرو دکدر . علماء اسلام ، بوکونکی اشکال حکومتی ییلمزلردی ، چونکه زمانلرنده موجود دکلدی ، کورمه مشلردی . بوجهته اویولده بیان مطالعه ایتمکده معذوردرلر . فقط بز معذور اولاماز . زیرا بز زمانلرنده حکمدارسز ، پادشاهسزاویله شکل حکومتلر کورویورزکه مملکتی دهها کوزل اداره ایدیورلر ، حقوق نامی دهها عادلانه صیانت ابله بورلر . اوت ، اووقسکی افرادک تربیه سیاسییه وسویه اجتماعیه لری ، بودرلو حکومت تشکیله مساعد اولمایه ییلیر . بونی بزده تسلیم ایدرز . لکن بوباشقه بر مسئلهدر . بحث اونده دکل . بحشمز ، هرهانکی رشکده اولورسه اوسون ، منتظم وعادل بر حکومت تشکیلی ممکن وحقی واقع اولدیغی حالده دخی ، ینه ها کیمیت مطلقه یی حائر برامام نصبی واجب اولورمی ، اولمازمی ؟ مسئلهسندهدر .

دقت ابدیلیور یا ، « منتظم وعادل بر حکومت » دینیورز . انتظام وعدالتی شرط ایدیورز . یوقاریکی سؤاللره برکده دهها ارجاع نظر اولونسون . ایشته بومسئله یی آرزوق حقایق شرعیه واقف اولان اصحاب عرفانک پیش تأملنه وضع ایدیورز . هردرلو حسیاتدن تجرید نفس ایله بوکا جواب ویرسینلر . بز

کنجه ، بز بوراده يالکز بوسؤالی وضع ايله اکتفا ایده جکز .
چونکه شمدی موضوع بحث ایده جکمز باشقه بر مسئله نك تدقیق
صره سنده بونك ده جوانی ویرلمش اوله جقدر . او مسئله ده ،
یوقاریده سرلوجه انخاذا ایتدی کمز مسئله درکه شودر :

مسئله — حقوق ووظائف خلافتك تقيدی جائز میدر ؟
جائز ایسه نه درجه به قدر جائزدر ؟ تعیر دیگرله سلطنتك
خلافتدن تفریق جائز اولورمی ؟

موجود و متداول کتب فقهیه و کلامیه ده بومسئله حقننده
برصراحت یوقدر . آنکچون بومسئله نك جوانی ، قواعد
عمومیه دن استخراج ایتك مجبوری حاصل اولیور . یوقاریده
بحث مخصوصنده خلافتی ، خلافت کامله و حقیقیه ، خلافت صوریه
ویاحکمیه نامرلیله ایکیه آیرمشدق . ایشته اوتقسیمك بومسئله نك
حلنده پك بیوك اهمیتی واردر . چونکه بوسؤالك جوانی ،
خلافتك نوعنه کوره دیکشیر .

حقیقی خلافتده حقوق خلافتی تقيید ایتك نه خاطره کلیر ،
نده بوکالزوم کورولور . زیرا خلافت حقیقیه ، خلافت نبوتدر .
صاف و نزیه و نراهتی نسبتنده عادل و شفیق بر شکل حکومتدر .
دنیاده بوندن ده ائی ، انسانلره بوندن ده خیرلی بر حکومت
تصور اولوناماز .

خلافت کامله ده خلیفه ، رسول اکرم افندمرك اثرینه ایتفا
ایله پیغمبرانه بر حیات اداره ، پدرانہ بر سیاست تعقیب ایده جک .
النده حضرت قرآن مشعل هدایت ورهبر حرکتی اوله جق ،
قلبنده الله قورقوسی آنی هر حال و کارنده عدالتدن آیرمایه جق
منصب و مأموریتلری برر و دیعه آهیه عد ایده رك اهلی بولوب

آكانوديع وتفويض ايدمه جك ، حقوق مسلمينك ضياعنه واموال
بيت المالك ذمه قدر اسرافنه ميدان ويرمه جك ، اسلاميتك انكشاف
وتعاليسي ، اهل اسلامك سعادت وترقيسي نيه متوقف ايسه آني
استحصاله بذله قدرت ايليه جك ..

ارتحال نبوي اوزرينه حضرت ابوبكر صديق ، مقام خلافته
انتخاب اولونديغي زمان منبره چيقوب جناب حقه حمد و ثنا
ايتدكن صوكره شو خطبه يي ايراد ايتمش ابدى : [اى ناس ،
بن سرك اوزريكزه ولى الامر اولدم . حالبوكه سرك اذخير ليكز
دكلم . اكر ايلك ايدرسهم بكا ظهير اوليكز . واكر فنا
حر كتمده بولونورسهم نجى دوغرو يوله سوق ايديكز . دوغرواق
اماندر ، يالانجيلق خيانتدر . سرك ضعيفكز عندمده قوى
ديمكدر كه حقى ظالمدن آليوريرم . قويكزه عندمده ضعيفكدر كه
آندن مغدورك حقى استحصال ايدرم . هيچ بريكز جهادى
ترك ايتمه سين ، جهادى ترك ايدن قوم ذليل اولور . بن الله
ورسولنه اطاعت ايتدكجه سزده بكا اطاعت ايديكز . شايد
بن الله ورسولنه اطاعت ايتزسهم ، سزده بكا اطاعت ايتيك .
قالقكز نمازه ، رَحْمَكُمُ اللهُ .]

حضرت ابوبكر ك ارتحالنده هيچ بر نقد موجودى ظهور
ايتمه مشدى . بيت المالدن تقدير اولونان نفقه ايله اورته حالده
بولونان بر مهاجر قريشى كي كچينيردى . اموال اميره دن زنده
بركوله ايله بردوه و برده بر قفتان واردى . حال احتضارده كريمه سى
ام المؤمنين حضرت عايشه بنى چاغيره رق « بز ، خليفه اولاليدنبرى
ملتك درهم ودينارينى ييدك . قابا وباياغى طعاملرني ييدك

وقاتی البسه سنی کیدک . بولوله ایله بودوه وقتان بنم مالم دکل ، بیت المال مسلمه نیکدر . بن مصالح مسامین ایله مشغول اولورکن آنلری قوللانیردم . سزه موروث اولماز . وقایمه اوچنی ده عمره کوندر . « دیمشدر .

حضرت عایشه بره موجب وصیت اونلری حضرت عمره کوندر نیجه جناب فاروق ، « یا ابا بکر ، کندکدن سوکره کلنلری زحمته سوقدک ، مشکل بر موقعه قویدک . « دهرک آغلار و « آلاک یونلری بیت المالله تسلیم ایدک دیر . بونک اوزرینه حاضر بالمجلس اولان عبدالرحمن بن عوف ، « سبحان الله ، برکوله و بردوه ایله بش درهمک کهنه بر قفتانک نه دکری اولایلیر ؟! امر ایتسه کزده اونلری حضرت عایشه یه اعاده ایتسه لر « ده نیجه ، حضرت عمر « او ، عمرک زماننده اولماز . « جوانی و برمشدر . حضرت عمرده ، ایام خلافتنده حضرت ابو بکر کبی بیت المالدن تقدیر اولونان یومی نفقه ایله کچینیردی . واقوات یومیه سنی پک طار طوتمش اولدیغندن عائله سی مضایقه چکردی . دیگر اصحاب استحقاقه ایسه کندی استحقاقندن فضله ویرردی . راون خطبه او قومق ایچون منبره چیددیغنده ، اوزرنده کی اباسک اون ایکی یرنده یامه کورلمشدی . کیجه لری مدینه منوره سوقاقلرنده تابصاح بکجی کبی طولاشیر ، شهرک آسایشنی بالذات محافظه یه چالیشیردی . حتی قاپالی اولوب اولمادقلرنی آکلامق ایچون قایلری یوقلاردی . و « بوکون فرات نهرنده بر اولاق بوغوله حق اولورسه ، قورقارم که یارین جناب حق بنی آندن مسئول طوتار . « دهرک آغلاردی . مسئولیت حسی و الله قورقوسی ، قابنده او قدر یر ایتشدی که آره صره « یارنی ،

ممالك اسلاميه بك زياده كسب وسعت ايندى. هر طرفه عدالت
التهيه كى نشر و توزيع ايتك متعذر اولدى. آرتق بوبار مسئوليته
تحمّل ايده ميه حكّم ، روحى قبض ايت . « ديه دعا ايدردي .
ارتخالنده مديوناً وفات اينديكى جهته اموالى صائيلوب ديونى
تسويه اولنشدى .

حضرت امام على د. ، كيجهرلى برى بيت المالك ، ديكرى
كنديسنگ ، مالى اولان ايكي موم بولوندوروروش . مصالح ملته
مشغول اولورا يكن بيت المالك مومنى قوللايرمش ، فقط او صرده
كندى شخصى ايشيه اشتغال ايده جك ويازدينه برى كابو خصوصى
مكالمه باشلايه جق اولورسه ، در حال اومومى سوندورور ، كندى
پاره سيله آنان مومى باقارمش . حضرت عثمان ايسه ، ثروت
ذاتيه ممالك اولديني ايجون مصارف خلافت ناميله بيت المالدن هيچ
برشى آلمازدى .

ايسته خلافت كامله بويله اولور . خليفه ديه ده ويله ذاتلره دنيره .
ملتك باشنده بويله بر خليفه بولوندى قدن صوكره ، آرتق حقوق
خلافتى تقيمده و باشقه برشكل حكومت آرامغه لزوم قالمى ؟
حال بويله ايكن ينه بودرت خلفاء راشدين تاريخنده خلافتك قسماً
تقيد اندلديكنه تصادف ايديوروز . شويله كه :

يوقاريد « مقدمه » ده بيان اولونديغى وجهله حضرت عمر ك
ارتخالندن صوكره ، آنك وصيتى موجبجه بر خليفه انتخاب ايتك
اوزره اجتماع ايدن مجلس شورى ، بو امر انتخابده « عبدالرحمن
بن عوف » ي حكّم اتخاذ اتمشدى . مشارايه خيل دوشوندى كدن
و برچوق ذوات ايله استشاره ايتدى كدن صوكره ، حضرت على ي
ترجيح و آكا بيعت ايتك ايتدى . فقط الينى حضرت على به

اوزانديقي زمان ، كتاب وسنته و ابوبكر ايله عمر ك سیرته انبایى شرط ایتدی . حضرت علی ، كتاب وسنته اتباع قید و شرطی قبول ایتدیسهده ، ایکنجی شرطی قبول ایتیبوب كتاب وسنتهده منصوص اولمایان خصوصانده كندی رأى واجتهادینه كورد حرکت ایده جككى درمیان ایلهدی . عبدالرحمان بن عوف ، عین شرطه اصرار و ایکی دفعه دهاتكرار ایتدی . حضرت علی ده ، هر دفعه سنده عین جوابی ویردی . بونك اوزربنه عبدالرحمان بن عوف ، حضرت علی به بیعت ایتكدن واز كچهر ك . او شرائطی عیناً وتماماً قبول ایدن حضرت عثمانه بیعت ایتدی . [شرح مقاصدهده ، « تاریخ طبری » كنی ك معتبر تاریخ كتابلرنده بوصورتله محرردر]

ایشته بوبر قید و شرطدر ، همده غایت مهم بر قیددر . دیمك كه خلافت كاملده دخی حقوق خلافت تقیید اولونه بیلر مش . شمدی بوراده براز توقفه دوشونلم : بویه ربانی و آخرت آداملری اولان بومبارك ذاتلك خلافت كامله سنی تقیید جائز اولورسه ، آخر زمان خلافتی اولان زمانمز خلافت صوریه سنی تقیید ایتك ، همده ایستلدیكى وجهه تقیید ایتك جائز اولمازمی ؟ بوندن باشقه (و امرهم شوری بینهم) نص كیریمك مضمون منیفنجه اسلامیتده امر حكومتده اصل اولان مشورتدر . رسول اكرم افدمز بیاه ، هر درلو كناهلردن بری و معصوم بریغمبر ذی شان اولدیفی حالده ، ینه (و شاورهم فی الامر) آیت حلیله سیاه ، حقنده وحی الهی نازل اولمایان امور عامهده مشورتله مأمور اولمشدر . بوجهته ولوكه خلافت كاملهده اولسون ، هر خلیفه مشورتله مكلفدر .

شوقدر واركه نه متن شریعت اولان قرآن كیریمده ، نهده

شرح شریعت دیمک اولان احادیث نبویهده اصول مشورتک طرز و شکلی تثبیت ایدلمه یوب اطلاق اوزره ایقا اولونمشدر ، یعنی زمانک ایجاباتنه ترک ایدلمشدر . چونکه اصول مشورت کبی تشکیلات اداریه ، حد ذاتنده احوال و ازمانک تبدیلیه متبدل اولان احکامدندر . زمانک ایجاباتی ، اشخاصک احوالی خلقک عرف و عاداتی دکشدکجه اوکبی احکامده دکشیر . بویه ازمانک تبدیلیه تبدل ایتمی ضروری اولان احکامه ، لسان فقهده احکام زمانیه دنیر . احکام زمانیهی ایسه ، هر زمانده موجود اولان اهل حل و عقدک تقدیرینه ترک ایتک ، شبهه سز موافق حکمت اولور . ایشته بو حکمته مبنی نصوص شرعیهده اصول مشورتک شکلی تثبیت و تبیین ایدلمه مشدر . خلفاء راشدین حضراتی ، لزوم کوردکجه اهل حل و عقدی جمع ایله عقد مجلس مشورت ایدرلردی .

کلم خلافت صوریه و یا حکمییه : ایشته اصل بزم بوراده حقوق و وظائفی تقیید جا تراولوب اولمایه جفتی تدقیق ایتک ایسته دیکمز خلافتدن مقصد ، بو خلافت حکمییهدر . چونکه زمانمزده خلافت حقیقیه و کامله دن بحث ایته نک معناسی یوقدر . و آنک وجودینی تمی ایتک محالی تمی اولور . او ، خلفاء راشدین زمانه مخصوص و اوتوز سنهیه منحصردر . کلدی کچدی . شمعی او یله الهمی وربانی ذاتلری زرده بولا جغز؟ زمانمزده دکل ، بیک بو قدر سنه دنبری بولونماش ، شمعی بولونه جق؟

[مسایره] ده مذکور اولدینی وجهله مشایخ حنفیه ، حضرت امام علی نک و فائیدن صوکره معاویه نک - امخاندن اولدینی خالد بیله - خلافتنده اختلاف ایتشدر . برقمی حضرت علی نک

وفاتندن وحضرت حسنك خلافتندن فراغتندن صوكره آرتق معاويهك خليفه اولديغنه ذاهب اولمشلر سده ، ديكر بر قسيمي ده بوفكره اشتراك ايتيوب آنك ملوك وسلاطين جه سندن بولونديغنه قائل اولمشلر در . بعض علماده ، مشهور « عمر بن عبد العزيز » ي هم نام طاليسي جناب عمر فاروقه قريب در جهده عدل وانصاف ، زهد وتقوى ايله متصف اولدي يي ايجون خلفاء راشدينه الحاق ايله مشلر در . فقط ايشته اوقدر . ديكر خلفاء امويه وعباسيه نك همان جهلسي ، محققين اهل سنت عندنده ، ملوك وسلاطيندن معدود در لر . خلافتلري ، حقيقي اولمايوب خلافت صوريه در . ملك وسلاطنتدن عبارتدر .

علامه تفتازاني نك « شرح عقائد » ده « ائمه ديندن اهل حل وعقد ، خلفاء عباسيه نك خلافتنده اتفاق ايتمشلر در . » ديمه سي ، دوغرو دكلدر . حقيقت تاريخيه محققدر . چونكه او ائمه دينك الكبيوكي اولان امام اعظم ابوحنيفه حضرت تلري ، نه خلافت امويه يي ، نه ده خلافت عباسيه يي تجويز وقبول ائمه مشدى . آنكه چون زماننده ابتدا امويلر صوكره ده عباسيلر طرفندن كنديسنه تكليف ايديان قاضيلكي قبول ايتيوب رد ايله مشدى . هنوز امويلر ك حكمران اولدقلري ائاده حضرت امام « حسين » ك حفيدى و « زيديه » فرقه سنك امامي مشهور امام (زيد بن على زين العابدين » حضرت تلرينه ، عباسيلر زماننده ده امام « حسن » ك اولادندن « نفس زكيه » ديمكله معروف « محمد مهدى » يه معاونت ويغت اولونمهنه وزكات ، عشر كې شرعى ويركى لر ك اونلر اعطا ايدلمهنه كيزايجه فتوا ويرردى . ايشته بونك ايجوندر كه مشاراليه امام اعظم حضرت تلري ، اولا امويلر زماننده

عراق والیسی وقوماندانی اولان مشهور « ابن هبیره » طرفندن
وصوکرده خلفای عباسیه نك ایکنجه بیسی « ابو جعفر منصور »
طرفندن ضرب و حبس ایدلمش ونهایت حبسخانه دروننده محبوساً
وفات ایله مشدر .

فقههای حنفیه نك شیخ واستاد لرندن و اصول فقه امام لرندن
(جصاص) لقبیله شهرت شعار امام ابو بکر رازی نك (احکام انقرآن)
نامنده کی تفسیر فقهیسنده وفخرالدین رازی نك « تفسیر کبیر » نده
و « تفسیر کشاف » ده [لاینال عهدی الظالمین] آیت جلیله سنك
تفسیرنده بوصورتله محرردر . کبار مجتهدیندن هر بری بر مذهب
فقهی صاحبی اولان « ابن جریج » ، عباد بن کثیر » و « فیان
ثوری » کی انماظم امت دخی ذکر اولونان « منصور » طرفندن
حبس ایدلمش لردی . صاحب مذهب امام مالک حضرت لری ،
یا لکنز دایاق یمکله قورتلش ایدی . فقط شدت ضربدن قوی
چیمش ایدی . شو حقایق تاریخیه میدانده واک موثوق و معتبر
تفسیر و تاریخ کتابلرنده موجود ایکن ، آرتق مشارالیه نقتازانی نك
« ائمه دیندن اهل حل و عقد ، خلافت عباسیه نك صحتنده اتفاق
ایتمش لردر . » طرزنده اداره کلام ایتسه سی ، جدی بر تحقیقه
مستند دکلدردر .

واقعا امام ابو یوسف و امام محمد کی مشارالیه امام اعظم
حضرت لری نك طلبه سنندن اولان ائمه حنفیه ، عباسی لر زماننده
قاضی لکلر قبول ایتمش لردی . حتی امام ابو یوسف ، بغدادده خلفاء
عباسیه دن مهدی ، هادی و هارون رشید زمانلرنده اون بش
سنه قاضی القضا تعلق وظیفه سنی ایفا ایتمش دی . فقط بو ، اولنرک
حقیق خلافتنی تصدیقه دلالات ایتمز . چونکه یوقاریده دفعاتله

اسمی کچن [مسایره] ده ودیگر کتب حنفیه ده صراحة مذکور اولدینی اوزره ائمه حنفیه نك اجتهاداتنه کوره ظالم و فاسق بر پادشاهدن - ظلمه و حقسزلفه آلت اولماق شرطیه - قاضیک ، والیک کی منصب و مأموریت قبول و تفوض ایتک ، بالضروره جائز و صحیح اولور . ایشته بوفکر و اجتهاده مبتیدرکه علمای اسلام ، ملوک و سلاطینک قاضیلک کربنی وسائر مأموریتلربنی در عهده ایتشلردر .

خلاصه ، کرك خلفاء امویه و كرك خلفاء عباسیه ، حقیقتده خلیفه دکلدردر ، سلطان و پادشاهدردر . آنلره خلیفه و جمع صیغه سیله خلفا اطلاق اولنه سی ، بین الناس عرف اولمه سنددر . یوقسه حقیقتده خلیفه اولدق لردن دکدر . « تفسیر کشف » صاحبی علامه محمود زحشری ، سالف الذکر [لاینال عهدهی الظالمین] آیت جنبه سنک تفسیرنده خلفاء امویه و عباسیه حقنده « غاصب و متغلبدردر ، کندیلک لردن خلیفه اسمی طاقنمشلردر . » دیبور . فی الحقیقه خلفاء راشدیندن سو کره کن خلیفه لرك - بر ایکیسی استنا ایدیلرسه - هان جمله سی ، وظیفه لرینک قدسیتی اصلا خاطر لرینه کتیر میوب حکومتلربنی ظلم و اعتساف ، قهر و استبداد اوزرینه بنا قیلمشدر و مملکتی صانکه کندی مالکانه لریمش کی کیف مایشا تصرف ایتشلر ، ملتیه کندی احتراض وامللرینه خادم اوشاق کی قوللانشلردر . آنکچون بونلرک خلافتلری بر کره اهل حل و عقدک اختیار و انتخابنه مستند اولمادینی کی ، عدل و انصاف ایله ده متصف اولمادیغندن حقیقتده خلافت دکلدردر ، ملک و سلطنتدن عبارتدر . اک قوبو حکومت مستبدهدر . تاریخ اسلامه آشنا اولانلرجه معلومدرکه خلفای امویه نك

ارتکاب ایتدکری ظلم و سفاقت ، اولاد پیغمبری به روا
کورمدکری جور و شناعت قالماشدر . دولت عباسیه ایسه ،
بتون بتون ظلم و اعتساف ، قهر و تغلب اوزرینه تأسس ایتددر .
یالکز مشهور « ابو مسلم خراسانی » نک امویلردن قتل و اتلاف
ایتدیکی نفوسک عددی آلتی یوز بیکه بالغ اولمشدر . خلفاء
عباسیه نک برنجیسی اولان (سفاق) ک عموجه سی « عبدالله بن
علی » ، شامی استیلا ایتدیکی زمان اهلایی قتل عام ایتدی .
برلکده طعام ایتک اوزره دعوت ایتدیکی متحیزاندن طقسان
کشی بی صوپارله اولدورتدی . وبعضیلری هنوز جان چکشمکده
وخیرلایلری ایشیدلمکده ایکن اوزرلرینه سفره قوردیره رق
اوتوروب بلا تأثر طعام ایتدی . وشامده خلفاءامویهک قبرلرینی
آچدیره رق بولدیمی نعلشلی ، کیمیکری احراق ایلدی .
مومی الیه « عبدالله » ک برادری « سلیمان بن علی » ده بصره ده
امویلردن آینه کچنلری اولدوردی وجسدلرینی سوقاقلرده
سوروتدردی . صوکرده میدانده براقوب کوبکلره بیدردی .
[تواریخ خلفا ، صحیفه ۳۵۰]

عثمانلی خلیفه لرینک ایسه ، سلطنته اولان حرص وطمعلرندن
نیجه معصوم و بی گناه شهزاده قانی دو کدکری معلومدر . خلفاء
راشدین حضراتی ، بیت الماله عائد اموال دولت وملتیه (مال الله)
و حقوق عامه به (حق الله) تسمیه ایدرلر و علی العموم حقوق
حسن محافظه سنه صوکه درجه به قدر بذل مقدرت ایلرلردی . بو نلر
ایسه ، حقوق مسلمینی مصادره ایدرلر و اموال دولتی شوکا بوکا
پیشکش چکرلردی .

شمدی بویله برظلم و تغلبه خلافت دینه بیلیری ؟ و دینلیدیکی

صورتده بویه بر خلاقتهك حقوق ووظائفی تقييد اتمك جائز اولمازى ؟ جائز اولمق شويله دورسون ، اسلاميت كجى بردين على ، بويله برسלטنت قاهره يني اصلا قبول ايتمز . عادل مطلق اولان جناب حق ، [لاينال عهدى الظالمين = بنم عهد امامتم ظالمه واصل اولماز.] بيورويور . بويله قاهر و مستبد برحكومتى دين اسلامه نسبت ايدهرك ، آدينه « خلافت اسلاميه » ديمك ، [يارو اغياره قارشى اسلاميتى تحقير اولور .

نتيجه

بورساله نك تا بديتندن بورايه كلنجه يه قدر هيچ بر كيمسه نك اعتراض ايده ميه جكي الك معتبر مأخذلر كو سترهرك ، اجرا ايديان بوتدقيقاتدن شونتيجه حاصل اولويور كه عصر لردنبرى « خلافت » دينيلن شى ، شرعاً مذموم و مردود اولان سلطنتدن و كنديلرينه « خليفه » نامى ويريان ذاتلرده ، ملوك و سلاطيندن باشقه برشى دكلدر . آنكچون (فتاواى هنديه) نك « كتاب القضا » سنده كيماره (باغى) اطلاق اولونه بيله جكنى بيان صره سنده [زمانمزده حكم غالبكدر . چونكه فته عادل يني فته باغيه دن تفريق و تميز ممكن دكلدر . زيرا جمله سى ده دنيا طاليدر لر .] ديه محرر در . [۱] آرتق بونك يعنى احتراض و استبداددن باشقه برشى اولمايان

[۱] وفي زماننا الحكم للقلبة لا يدري الفته العادله و الباغية لان كلهم يطلبون الدنيا . كندى فى الفصول العماديه (الفتاوى الهنديه ، كتاب القضا)

سلطنتك حقوق ووظائفی تقييدك جوازنده اصلا ترددده معنا يوقدر .
چونكه بونی تقييد ايتك ديمك ، ظلم واعتسافی ، ضرر عامی آزالتق
ديمكدر . ذاتاً خلافت و حكومتدن مقصد شارعه ده ، مقسام
خلافتك و خليفهك كندیسی دكل ، بلکه ملت اسلامیه اوزرندن
ظلم و ضرری دفع وازالهدر . بر مؤسسسه كه بومقصدك بتون بتون
ضد و تقيضی مستوجب ، خلق اوزرینه ظلم و ضرری موجب
اولمقدهدر ، هیچ شبهه يوقدر كه اونی ایقاع ضرر ایدهمیه جك بر
حاله وضع ايتك لازمه دندر . چونكه [لاضرر ولاضرار فی الاسلام
اسلامیتده ضرر و مقابله بالضرر يوقدر .] حدیث شریفی وقاعده
فقهیه سنجه ، هر حال و كارده ضرر ازاله اولنور و اولونمق واجبدر .
نصب امام قضیه سنك وجوبی افاده ایدن دلیللردن بری ده
وبلكه اك مهمی ده ، بوقاعده شرعیهدر . یعنی هر هانكی بر ضررك
از الهسی لزومیدر . چونكه امت اسلامیه اوزرینه بر امام نصبك
وجوبی حتمده علماء اهل سنت طرفندن اك قوتلی دلیل اولمق
اوزره ، در میان اولنان « اجماع » ك سندوعاتی ده بودر . بناء علیه
اشبو حقوق سلطنتی تقييد كیفیتی ، نه اجماعه ، نده مقصد شارعه
منافی دوشر . بالعكس دها موافق اولور . ديمك زمانمزده ملك
وسلطنتدن عبارت اولان خلافتی تقييد ايتك ، جائز اولمق شویله
دورسون ، حتی واجبمش بیله .. شیمدی بوراده برسؤال وارد
خاطر اولور :

سؤال — ظلم واعتسافه میل ایدن بر خليفهك ، بر پادشاهك
ضررینی ، آنی خلع ایله یرینه باشقه برداتی انتخاب و نصب ايتك
صورتیهده رفع وازاله نمکندر . نته کیم فقهاده ایوله بر خایفه ،

عزله مستحق اولور دییورلر . شو حالده بو جهت ممکن ایکن
خلافتی تقییده لزوم قالیرمی ؟

جواب — فی الواقع او صورتده رفع ضرر قابلدیر . فقط
بو اوقدر صاعلام برتدبیر دکلدیر . تجربه وحادثات تاریخیه بزه
کوستر مشدرکه تبدل سلطنت وقوعنده خلف ، سلفدن دهاخیرلی
چیقمه یور . بعضاً چیقسهده اونی تعقیب ایدن اوچنجیبسی ، مطلقاً
برنجینک حرکتی تقلید ایدیور . نتیجهده ینه ملت ، پک سیوک
ضرره کرفتار اولیور . اوکی تجربه لر ، دائماً ندامت ایراث ایتمکدن
باشقه جدی بر فائده تأمین ایتمه مشدر . آنکچون بوباده اک اینی
واسلم طریق ، خلیفه نی ایقاع ضرر ایده میه جک برحاله قومقدر .
(بحارثی شریف) دهو (صحیح مسلم) ده موجود بر حدیث شریفده
رسول حکیم افندمنز حضر تلمری ، [لا یلدغ المؤمن من جحر
مرتبین — مؤمن بریو اادن ایکی کره صوقولماز .] بیور مشدردر .
بروجه مشروح دفع ضرر قاعده شرعیه سنه بناء خلافت
وسلطنتک تقییدی جائز اولدینی کی ، وکالت قاعده فقهیه سنه
استناد آده جائز اولور . یوقازیده بحث مخصوصنده « خلافت » ک
عقد وکالت نوعندن اولدینی تفصیلاً بیان ایتمشدک . واک معتبر
مأخذلر کوستر مشدرک خلیفه ، ملتک نائب و وکیلی در دیمشدک . او حالده
مسئله ، دها زیاده بسیطله شیور . چونکه قاعده فقهیه جه وکالت
مطلق اولاجنی کی مقید و مشروطده اولابیلیر . وکالت مقیدهده
وکیل ، موکلنک قید و شرطنه رعایتیه مجبور اولور . و برده آخری
توکیه مأذون اولان وکیل ، مناسب کوره جکی هر هانکی رویا بر قاچ
ذاتی توکیل ایله موکل به اولان ایشی اکا تفویض ایده بیلیر .

ایشته بویکی قاعده وکالت نظر اعتباره آنتجه ، خلافتک
تقییدی خصوصنده ایکی طریق نمایان اولور . بری آشاغیدن
یوقارییه ، دیکری یوقاریدن آشاغییه در . برنجی طریق شودر :
ملت کندیسنه برخلیفه انتخاب ونصب ایده جکی زمان ، دیلدیکی قیود
وشرائطی درمیان ایدر . قبول ایدرسه فها ، اتمدیکی صورنده
قبول ایدن باشقه سنه بیعت ایلز . نته کیم آنفا بیان اولوندیغی
وجه ایله عبدالرحمان بن عوف حضر تلی ، حضرت عثمانه او بولده
بیعت ایتمش ایدی .

ایکنجی طریق ده شودر : خلیفه کندیسی ، حقوق ووظائف
خلافتی برویا براق ذاته ، اجرا وکیللری هئتنه ویا ملت مجلسنه
ویاخود هیئت مجموعهنه تفویض ایدر . تاریخده بونک ده امثالی
واردر . هم بردکل ، متعدددر . شوبله که :

کتاب نواریخده و « عقائد عضدییه » شرحی « جلال » حاشیه سی
« مرجانی » ده بیان اولوندیغی اوزره خلافت عباسیه نك پاتختی
اولان بغداد شهری ، (۶۵۶) تاریخده مشهور هلاکو طرفندن
استیلا و خلیفه « مستعصم » اعدام اولوندقن اوچ سنه صوکره
(۶۵۹) تاریخ هجر یسنده « ابوالقاسم احمد » اسمنده برذات ، مصرده
ظهور ایله کندیسنک خلفای عباسیه دن « ناصر » ک حفیدی اولدیغی
ادعا ایتدی . اولوقت مصرده تورک حکمدارلرندن ابوالفتح
سلطان ظاهر بیبرس اجرای سلطنت ایدیوردی . مصرک اشرف
و علماسی طوپلانهرق مشارالیه سلطان بیبرسک زردینه کلدیلز .
ذکر اولنان ابوالقاسمه بیعت اولمنجی رجالتدیلز . اوده بوتسکلیغی
سیاستنه موافق بولدیغی ایچون قبول ایتدی . بر مجلس شرع
عقد اولوندی . برنج شرعی ابوالقاسمک ادعاسی وجهله نسبی ثابت

و اولباده حکم شرعی لاحق اولدی . آنک اوزرینه باشده سلطان
 مشارالیه اولدینی حالده حجة آکا بیعت اولوندی . و (مستنصر بالله)
 لقبیه تلقیب ایلدی . بوکی اقبال برنوع عنوان احتشام قیلمنددر ،
 اسکی برکوره نکلک تأثیرندن متولددر . یوقسه شرعی دکلددر .
 بغدادده کی خلفاء عباسیه نکلک صوکره کلنلری - هیج اولمازسه
 بوکی اقبالله اولسون - کندیلرینه ملوک و سلاطینک فوقنده برپایه
 ویرمک ایستلردی . حالبوکه اکثریسی مسمی بالقیض ایدی .
 هرنه ایسه ، بو بیعتدن صوکره متعاقباً مشارالیه « مستنصر
 بالله » ده ، علی ملائناس هیج برشینه قارشامق اوزره کافه
 امور دولتی و بالجمله حقوق خلافتی ، سلطان بیبرسه تفویض
 ایلدی . علماء مصرده بونی تجویز ایتدی . اوندن صوکره تا
 سلطان سلیم اولک مصرده بولوب برابرده استانبوله کتیردیکی
 (خلیفه متوکل علی الله) ه قدر ، مصرده ده اون درت خلیفه
 کلدی . جمله سی ده سالف الذکر « مستنصر بالله کی امور دولتی
 مصر سلطاننرینه تفویض ایله مشدی . بنساء علیه مصرده ایکی
 یوز اللی سنه دن زیاده برمدت سلطنت ، خلافتدن تفریق ایدلمشدر .
 زمانمزده بعضیلری ، خلافتک بودرجه ده قییدینی ، تعمیر دیکرله
 سلطنتک خلافتدن تفریقنی تجویزده تردد کوستریبورلر ، بعضیلری ده
 عدم جوازینه ذاهب اولویورلر سده ، دوغرو دکلددر . بونی
 شمعدی دکل ، تا آلتی یوز بوقدر سنه اول مصر علماسی تجویز
 ایتمشلردی . شایان دقتدرکه اولوقت بونی تجویز ایدن مصر
 علماسنک اکثریت عظیمه سی ، شافعی ایدیلر . (ابوالفدا)
 تاریخچی کی اوصره رده تألیف ایدلمش اولان اک معتبر تاریخچرده
 محرر اولدینی اوزره ایچلرنده رتبه اجتهادی حائز اولان اعظم

فقهاء شافعیہ دن تحقیقات عمیقہ سیلہ مشہر امام « عزالدین بن عبدالسلام » کی ایک بیوک فقہلر دہ واردی . فقہ شافعیہ ایسہ ، مسائل شرعیہ دہ حنفیلر قدر مساحکار دکلدلرلر . ینہ اویلہ ایکن بروجہ معروض سلطنتک خلافتدن تفریقنی تجوز ایتمشلدی . بونلرہ ریاکارلق ، مصر سلطانلرینہ یارانمق کی کوچوکلکلر عطف واسناد ایتمک ، یک بیوک حقسزاق اولور . مشارالیہ امام « عزالدین بن عبدالسلام » ، فقہ وحدیثدہ وسعت معلوماتی ویک درین تحقیقاتیلہ مشہر اولدینی کی ، عین زماندہ یک شدید صلابت دینہ سیلہ دہ کسب اشہار ایتمشدر . بوجہتلہ بو کی اعظم امت ، او کی کوچوکلکلر دن بریدرلر . خلاصہ خلافتک اودر جہ یہ قدر تقیدی شافعیلرہ کورہ جائز اولورسہ ، آراتق ضرورت وایجاب زمان ، عرف وعادت ، احتیاج عصر کی اساسات فقہیہ یی محتوی قاعدہ (استحسان) ایلہ عامل اولان حنفیلرہ کورہ بطریق الاولی جائز اولور .

بوندہ ترددہ محل یوقدر . اونو تمام لیدرکہ عصر لردن بری جاری اولہ کلن خلافت وامامت ، شرائطی جامع حقیقی خلافت دکلدلر . ملک وسلطنتدن عبارتدر . یدیوز سنہ سندن صوکرہ کلن متأخرین حنفیہ نک ایکی بیوک محقق وفقہ حنفیدہ اک زیادہ صلاحیتداری اولان بخارالی علامہ ذی فنون « صدر الشریعہ » ایلہ ، سیواسدہ طوغوب اسکندریہ دہ نشأت ایدن فقیہ شہر شیخ کمال الدین ابن ہامک بو بابدہ کی کلاملری یک صریحدر . ملک وسلطنتدہ ایسہ ہر نوع تقیدات ومحدیدات ، جائز اولور . یترکہ مقصد شارعہ خلل کلمہ سین . یعنی انتظام عامہ حقیلہ تأمین ومصالح ملت محور عدالندہ تدویر ایلمش اولسون .

بومقصد ، تماماً حصوله کتیریلیر و امر حکومتده اصول مشورت تأسیس و تنظیم ایدیلیر ، اهل اسلامده بوصولته وجوده کتیریلین شکل حکومت اطرافنده طویلانیرسه ، آرتق بونک شرع شریفک صراحتنه مغایر برجهتی قالماز . بالعکس روح قرآنه و مقصد شارعه دها موافق اولور . برکده دوشونلم ، خلفاء راشدیندن سوکره ، عصر لدنبری «خلافت» نامی آلتنده جاری اوله کن اصول حکومت ، مستبد حکومت مطلقه اصولندن باشقه برشی میدر ؟ بوایسه شرع شریفه ، مقصد شارعه تماماً مخالفدر . یوقاریده دفعات ایله بیان اولونمشدی که حضرت قرآن ، [لابنال عهدی الظالمین] آیت جلیله سیله ظالم لک امام اولامیه جعفی پک قطعی و پک بلیغ بر صورتده بیان بیوردقلری کبی ، [و امرهم شوری بینهم — مسلمان لک ایشی کندی آرالرنده مشورتدر .] آیت منیفه سیله ده ، امور عامه نک اصول مشورته توفیقاً رؤیت ایدلمسی کیفیتنک ، امر حکومتده تحسین الهمی به سزا بر اساس اولدیغنی پک وجیز بر بلاغته افاده بیوریور .

ذکر اولوبان سلطنت مستبده ، شرعاً پک مذموم و مقذوح اولدیغی حالده ، مقصد شارع فوت اولماق یعنی ملت اسلامیه آنارشیاچنده قاهره قبالکویه حقوقک ضیاعنه میدان ویرمه مک ایچون ، علماء اسلام اونی حسب الضروره تجویز ایتمشلر . و « ضرورتلر ممنوع اولان شییلری مباح قیلار . » و « ضرر اشد ، ضرر اخف ایله ازاله اولونور . » دیمشلر . شمعی اساساً غیر مشروع اولان اولیه بر حکومت ظالمه ، ضرورته مبنی جائز اولورده ، فی الاصل حکمت تشریعه و مقصد شارعه موافق اولان بو کونکی شکل حکومت نهدن جائز اولماسین؟ بو بایده مانع شرعی

نہر؟ بز قرآن کریمہ واحادیث نبویہہ مراجعت ایتدک . بوکا
مانع برنص شارعہ تصادف ایدہمدک . وار ایسہ کوسترلسین .
بوکبی حکمی شریعتہ منصوص اولمایان مسائلده مقصد
شارعہ باقیایر . یاپیلان شی مقصد شارعہ مخالف دوشرسہ
تجویز اولونماز ، موافق اولورسہ تجویز اولونور . حتی
مخالفت وموافقتی بیلنه مزسہ - مادامکہ طرف شارعدن منع
اولونمامشدر - ینہ تجویز اولونور . چونکہ جمهور فقہایہ
کورہ افعال واشیاده اصل اولان اباحہدر . بوجہتلہ برایشک
برشیئتک شرعاً حرمت وممنوعیتنه حکم اندہ بیلیمک ایچون ،
هر حالده اونک ممنوعیتی افاده ایدہجک صریح وقطعی یردلیل
شرعی بولونمق لازمدر . عکسی تقدیرده اوایشہ ، اوشیئہ شرعاً
حرام وممنوعدر دینہ مز . بونده بتون فقہا واصولون متفقدر .
وهله اولاده پک غریب کورونورکہ جناب عمر فاروق ،
الله قورقوسی چهره سنده کورولهجک درجده اعماق قابنہ نفوذ
ایتمش ایکن ، نص قرآن ایله ثابت بر حکم منصوصہ بیلہ ظاهراً
مخالفت ایتمشدی . شویله کہ : زمان سعادتده حضرت پیغمبر ،
(مؤلفه قلوب) دینیلن بعض ضعیف ایمانلی رؤسای عرب
وصنادید قریشہ بیت المالدن تخصیصات ویرردی ، وبوتخصیصات
آخر عمر لرینہ قدر ویرشدی . ذاتاً بو کیفیت ، [اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ
لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ الخ ...] آیت
جدیلہ سیلہ منصوص بر حکم شرعی ایدی .
ارتحال نبویدن سوکرہ برنجی خلیفہ حضرت ابوبکرک ایام
خلافتنده بو مؤلفه قلوب ، بر موجب نص تخصیصات مذکورہ لرینک

کافی السابق کنديلرينه اعطاسنى استدها وبوباده ذات حضرت
خلافته پناهيدن برده اعطا امرنامه سى استحصال ايلديلر . وبو
امرنامه سى ، اولوقت حضرت ابوبكر ك وزير اعظمى مثابه سنده
بولونان حضرت عمره ويرديلر . حضرت عمر بوامرنامه سى
او قودقدن صوكره بيرتدى ومقام تعليله [جناب پيغمبر ،
اوتخصيصاتى سزى اسلاميته تقريب وتأليف وشروفسادكرى اهل
اسلام اوزرندن دفع وازاله ايچون ويردى . بوكون جناب حق
دينى اعزاز وشوكت اسلامى اعلا بيوردى . آرتق سزه وسزى
تأليف كى شيلره احتياج قالماشدر . اسلاميته ثبات ايدرسه كر
فبا ، ايتمزه كر سزكه آرامزده قيلنجدن باشقه برشى يوقدر .]
ديدى . وتخصيصاتلرينى ويرمدى .

ايسته حضرت عمر ك بوحر كتى ، جناب پيغمبر ك فعلنه وحضرت
خليفه نك امرينه مخالف اولقله برابر ، ذ كر اولونان نص جليل
قرآنده ظاهراً مخالف برحادثه در . زمانمزه بويله برشى بايله جق
اولسه معاذالله درحال قيامت قوپار . حالبوكه حضرت عمر بونى
پايدينى زمان نه خليفه طرفدن ، نه ده ديكر علماء اصحاب طرفندن
قيامت دكل ، اوافق برصدای اعتراض بيله قومامشدى . باشده
ذات حضرت خلافتينهاى اولدينى حالده بالجمله اصحاب كرام ،
جناب فاروقك بواجتهادينى تصويب ايتديلر . بوضورتله تخصيصات
مذكورمه نك سقوطنده اجماع امت ، منعقد اولدى .

عجبا بونك سر وحكمتى نه در ؟ فقها بونك نسه مخالف
اولديغنه قائل اولمازلر . ظاهراً مخالف كى كورورسه ده حقيقتده
مخالف دكلدر . روح شريعتيه ومقصد شارعه موافقدر . آرتق
اونصك حكمتى ساقط اولمشدر ديرلر . (كشوف بزودى) و (تلويح)

کبی اک معتمد اصول کتابلرنده ، (بدایع) و (فتح القدير)
کبی اک معتبر فقه کتابلرنده بیان اولوندیعی اوزره محققین فقها ،
بومسئله نك توجهنده ایکی اساس ، ایکی قاعده اصولیه در میان
ایدیورلر . بری (برعلت غائییه مبتنی اولان حکم ، اوعلتک
انتقاسیه منتفی اولور .) قاعده سی ، دیکری (بر مقصدک حصولی
ایچون مشروع اولان بر حکم ، اجراسی حالنده او مقصدک ضدینی
موجب اولورسه ساقط اولور .) اساسیدر . بوایکی قاعده
بر برینک عینی کبی کوز ونورسه ده اولیه دکلدز . دقت ایدیلیرسه
آزارنده کی فرق تظاهر ایدر

بویابده دها وحیز بر قاعده واردرکه السنه عاماده مثل سائر
حکمی آلمشدر . اوده شودر : [الحکم يدور مع العلة - حکم
علتیه برابر دوران ایدر] . بونی یوقاریکی قاعده رک هرا یکیسنه ده
تشمیل اتمک ممکسدر . ایشه حضرت عمرک اجتهادی بوایکی
قاعده نك ایکیسنه ده تطبیق اولونه بیلیر . مشارالیه حرکت واقعه سیله ،
بوقاعده لره بناء اونص کریمک آرتق حکمی قالمادیغنی افهام
ایتمشدر . ذاتاً فقهاده ، بوقاعده لری آنک ودیکر فقههای اصحابک
بوکی اجتهادلرندن استخراج ایله مشلدر .

شمدی بزده ، خلافت وحکومت مسئله نی شودر کر اولنان
قاعده اصلیه لردن ایکنجیسنه تطبیق ایده مزمی یز ؟ چونوکه لفظاً
خلافت شککنده سلطنتدن عبارت اولان اصول حکومتده ،
کرجه مملکت آنارشوی ایچنده قالمقدن قورتولمش اوله جفی جهته
مقصد شارع قسماً حاصل اولور . لیکن بونده جاری اوله کلن
وحسب البشریه دائماده جاری اوله جق اولان اعتساف واستبداد
سببیه قسماً ده مقصد شارعک ضدی حصوله کلیر . اوزاغه

کیتہ کہ حاجت یوق . دها دون وحیدالدینک نہ یولدہ حرکت
ایتدیکی و شریعت اسلامیہ نی صرف کندی احتراصاتہ ناصل
آلت مفسدت اتخاذا ایلہدیکی ، جملہ نک معلومیدر . شو حالہ
بویہ برقوتی ، دائما سوء استعمال ایتہ سی ملحوظ اولان اللره
ترک ایتہ دنسہ ، آنلردن آلاق صاحب حقیقیسی اولان ملتہ
ویرمک و بوضورتہ مہما امکان مقاصد شارعک حصولہ خادم
بر حکومت وجودہ کتیرمک ، دها موافق اولمازی ؟ ہیچ شہبہ
یوقدرکہ اندیشہ سی صرف ملتک سعادتندن عبارت اولان بر ملت
مجلسی حکومتی ، نظر شارعده تاج و تختدن باشقہ برشی دوشو تہمین
برسلطنتدن البتہ دها زیادہ مقبولدر .

کمال صمیمیتہ سویلہر زکہ آلدہ بولونان کاشایان و ثوق کتب اسلامیہ نی
تبعیدن متحصص قناعتمزہ کورہ ، دین و شریعت نقطۂ نظرندن بومسئلہ نک
اوقدر اعظام ایتہ کہ دکری یوقدر . بہ نی اعظام ابدن شریعت دکلدر .
بلکہ حقایق شرعیہ نفوذ ایتہمین بسیط فکرلی محافظہ کار ذہنیلر .
بودہ مجرد اسکی شکل حکومت حقندہ حاصل اولان الفت وانسیت
نتیجہ سیدر . قسماً دہ شخصی دوشو نجلر در . شریعت اسلامیہ نک
اعظام ایتدیکی شی ، امر عدالتدر ، حقوق عامہ نک ضیاعدن
مصونیتدر ، جامعۂ اسلامیہ بہ ضعف و خلل طاری اولمامسیدر .
بومقصد حاصل اولدقدن صوکرہ ، شکل حکومت نہ اولورسہ
اولسون شرع شریف ، اوکا اہمیت ویرمہ مشدر . چونکہ شکل
حکومت واسطہ در ، لذاتہ مقصود دکلدر . آنکچون حضرت
شارع ، بوبادہ التزام سکوت ایتشدر . ہیچ بروصایادہ
بولونمامشدر .

آوت ، نصب امام قضیہ سنک وجوبی ، اجماع صحابہ ایلہ ثابتدر .

لیکن بواجماعك مستندالهی نص شارع دكل ، دفع ضرر
قاعده سیدر . اصحاب کرام حضراتی ، افراد ملتی حکومتسز ،
باشی بوش برحالدہ برامامق ایچون کیندیلرینه ضبط وربطی
وانتظام عامہی تأمین ایدہجک برامام ، بر رئیس حکومت انتخاب
وانصبہ مبادرت ایشلردر . فقط ہر زمانہ و ہر حال و کاردہ ،
ہر کیم اولورسہ اولسون ونہ مشربدہ بولوبورسہ بولونسون ، مطلقا
شخص واحدون عبارت و ہر قوت و حاکمیتی نفسند ، جامع برامام
نصبی واجیدر دیمہ مشلردر . چونکہ مسئلہ ، شخص مسئلہ سی
دکلدر . انضباط ، دفع ضرر ، رفع ظلم مسئلہ سیدر . بوجہتہ
لازم اولان بر حکومت عادلہ تأسیسیدر . یوقسہ بر شخصی
حکمدار ایتک و اوکا اسکی آوروپا حکمدار لری کبی بر طاقم
حقوق مقدسہ بخش ایلمک دکلدر . اسلامیت تمامیلہ دہ موقراتیک
بر دیندر ، خلقجی بر شریعتدر . اوندہ آریستوقراسیدن ذرہ قدر
اثر یوقدر . (اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰكُمْ) آیت منیفہ سی منطوقہجہ
دین اسلام نظریدہ نزد الوہیتدہ اک زیادہ مکرم اولان ذات ،
ہر کیمک اولادی اولورسہ اولسون ، اللہدن اک زیادہ قورقان
ذاندر .

الحاصل ، اصحاب ایلہ ثابت اولان بو وجوب ، خلافت حقیقیہ
وکاملہ حقندہ در واوزمانہ مخصوصدر . بونی ملک وسلطنتہ
وہر زمانہ تشمیل ایتک ، دوغرو اولاماز . حقایق شرعیہ یہ
وقوفسزلق اولور . شکل حکومت مسئلہ سی ، زمانک ایجابانہ
تابع اولان مسائل جملہ سندندر . بوکبی مسئلہ لریک حکملری ،
زمانک ایجابانہ ، مصلحت عامہنک اقتضاسنہ ، خلقک شرائط

اجتماعیه سنه کوره تعیین اولونور. وبوشراط و ایجابات دکشد کجه، آنلرک حکملری ده دکشیر. آنک ایچوندرکه فقها، «ازمانک تبدلله احکامکده تبدلی انکار اولوناماز.» دیمشلردر. ینه آنک ایچوندرکه جناب شارع، اوکی مسئلهلر حقده احکام شرعیه وضع ایتموب اختیار سکوت ایله مشلردر.

خاتمه

حقوق خلافتک تقیدی وسلطنتک خلافتدن تفریق مسئلهلرینک شرعاً جائز اولدیغنی آکلاتمق ایچون، سوزی اوزاتدق و بحثی طاغتدق. فقط بونی بالاتزام یابدق. اکر بحثی بوصورتله تفصیل ایتمسه یدک، بوکون اومسئلهلر حقنده یا ککش دوشونن و بلکه ده تردد ایدن برچوق کیمسه لک افکارینی حقیله تصحیح وتنویر ایتمش اولمازدق. مسئلهلک شرعاً دکسه ده، سیاست پک بیوک اهمیتی واردر. خصوصیه زمانمزه عالم کچینن وکسوه علمیه یه بورون پک چوق ذواتده، مع التاسف حقایق شرعیه دن غافل بولونیورلر. بناء علیه مسئلهلری برقات دها تنویر ایتمش اولمق ایچون، شریعتده احکامی سکوت عنه اولان مسئلهلرک نظر شارعه کی موقعلرینی، جناب پیغمبرک اصول دیندن معدود بولونان برایکی حدیثله کوسترمک ایسترز. زمانمزه کبرک بومسئله ده وکبرک تنظیم قوانینه متعلق دیگر مسئلهلرده بومهم نقطه نک بیلمه سی الزمدر.

حضرت پیغمبرک مسلك تشریحی تدقیق و تتبع ایدیله جک
اولورسه ، هرشیدن اول کورولورکه کندیلری تشریح احکامده
تحقیف و تسهیلی سور و دائماً مسامحه جهتی التزام ایدردی .
(بحاری شریف) ك « کتاب الادب » نده محرر اولدینی اوزره
ذات رسالتناهیلی ، هر نه وقت ایکی شی بیننده مخیر بولونه حق
اولسلر ، دائماً قولای اولانی اختیار ایلردی . اطراف و ولایاته
اعزام بیوردقلری ولات و قضاته ، خاقه سهولت کوسترملرینی
ولزومسزیره اسلامیتدن تنفری موجب تصعیباندن اجتناب
ایتملرینی تنبیه و توصیه بیورردی .

حکمی مسکوت عنه قالان مسئلهلر حقندهده - تشیدی
موجب احکام وضعندن احترازا - کندیلرینه سؤال ایراد
ایدلمه سنی اصلا سومزلردی . و [ذرؤنی مارکتکم] - بن سزی
کندی حالکزه راقدقجه سزده بنی کندی حاله براقک [
بیورردی . حدیث کتابلرینک اک موثوق و معتبری اولان
(بحاری شریف) ایله (صحیح مسلم) ده محرر اولدینی وجه
ایله] برکون ذات رسالتناهیلی ، ایراد خطبه اثناسنده « ای
ناس ، جناب حق اوزریکزه حجی فرض قیلدی ، حج ایدیکز ،
بیورر . سامعیندن برذات « هر سنه مو یارسول الله » دیه صورار .
جناب نبوتآب افندمز ، جواب ویرمک ایسته مز ، سائل سؤالی
ایکی دفعه ده تکرار ایدنجهیه قدر سکوت ایدر . اوچنجیسنده
جواباً « اوت دیسه بدم ، هر سنه واجب اولوردی . سزده
اداسنه مقتدر اولامازدیکز . بن سزی کندی حالکزه راقدقجه
سزده بنی کندی حاله براقک . سزدن اول هلاک اولانلر ،

آنحقیق کثرت سؤاللری و پیغمبرلری اوزربنه اختلافلری سببیه هلاک اولمشلردر . بن نهی امر ایدرسهم بقدرالاستطاعه آنی یاپیکز . نه دن منع ایلرسهم آندن اجتناب ایدیکز . بیورر . [کورولیوریا ، بوحدیث شریف برکره هم « بخاری » ده وهم « مسلم » ده موجود اولمق اعتباریه اک صحیح وموثوق حدیثلردندر . برحدیث ، بوایکی کساک ایکیسندده موجود اولورسه ، آرتق اوحدیثک صحتی ، بالجمله ائمه حدیث عندنه متفق علیه اولور . بو علم حدیث علماسی عندنه بر قاعده در . وصوکره بوحدیث شریف ، افاده ایتدیگ حقایق اعتباریه پک مهم وجوامع الکلم در . افخم فقهای شافعیه دن مشهور امام نووی ، ذکر اولوبان « مسلم » شرحنده « بوحدیث ، افوالده اصل اولان عدم وجوب وعدم مکلفت اولدیغنه پک باهر بر دلیل شرعیدر . « دیورر . پک دوغری سویله یور دکلمی ؟ چونکه « بن نهی امر ایدرسهم آنی یاپیکز ، نه دن منع ایلرسهم آندن اجتناب ایدیکز . و بن سزی کندی حالکنزه براقدهجه سزده بنی کندی حاله براقک . « دیمک ، نه دیمکدر ؟ « مأمورات و ممنوعات خارجنده قالان شیلرک احکامندن صوروب دورمه ییکز . آرتق اولورده نه ایسترسه کز یاپیکز . « دیمک دکلمیدر ؟

برده شوایکننجی حدیثه باقلم . بوایکننجی حدیث ، یوقاریکی حدیثک شرحی مشابه سننده در . هر درلو شبهه وترددی ازاله ایده جک ، دها آچیق صورته وارد اولمشدر . بوحدیثک ترجمه سی ده شودر :

[جناب حق ، فرائضی فرض قیلمشدر . آنلری تضییع ایتمه ییکز . افعال و حرکاتک حدودینی تحدید ایتمشدر ، آنلری

تجاوز ایله مه ییکز . بعض شیلری حرام قلمشدر ، آنلری
تساول ایتمه ییکز . اونوش اولدیغندن دکل مجرد سزه لطف
ومرحمتدن ناشی بر قسم شیلر کده احکامندن سکوت بیورمشدر ،
آرتق اولردن بحث ایتمه ییکز . [بوحدیت شریف ، اولکی
حدیث قدر اوزون اولمادیغندن بونک عبارتیه سی ، بوجه زیر
عیناً نقل ایدیورم :

[اِنَّ اللّٰهَ فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضِعُّوْهَا وَحَدَّ حُدُوْدًا فَلَا تَعْتَدُوْهَا
وَحَرَّمَ اَشْيَاءَ فَلَا تَسْهَكُوْهَا وَسَكَتَ عَنِ اَشْيَاءَ رَحْمَةً لِّكُمْ لَاعْنِ
نَسِيَانٍ فَلَا تَنْجَثُوْا عَنْهَا]

بوحدیت شریف ، کرچه کتب سسته ده موجود دکلدز .
فقط دمین اسمی کچن اکابر فقهای شافعیه دن وعین زمانده
محققین علمای حدیثدن « مسلم » شارحی امام نووی نک (حدیث
اربعین) نده ، (کنز العمال) ده ، ائمه مالکیه دن امام ابوبکر
بن العربی نک (احکام القرآن) نده وینه فقهای مالکیه دن
واصولیوندن امام شاطبی نک علم اصولدن (الموافقات) نامنده کی
کتاب کبیرنده موجوددر . مذکور (حدیث اربعین) شرحی
« جامع العلوم » ده و « کنز العمال » ده بوحدیثک اکا برائمه
حدیثدن ومجتهد مستقلردن « ابن راهویه » دینمکله معروف
امام اسحاق ، امام بیهقی ، دار قطنی ، طبرانی ، ابونعیم وابن النجار
کی متعدد حدیث اماملری طرفندن تخریج ومشارایه امام نووی
وابوبکر سمعانی کی محققین طرفندن تحسین ایدلیکی مذکوردر .
ذاتاً بوحدیثک صحتی یوقاریده « بخاری شریف » و « مسلم » دن
نقل اولونان اولکی حدیث مؤید اولدینی کی ، بوبابده بونی تأیید

ایده جک و فقط بوراده اونلرک نقلی پک اوزون کیده جک اولان دیکر متعدد نصوص شرعیته وارد اولمشدر . از جمله کتب سته دن « سنن ترمذی » و « سنن ابن ماجه » ده مذکور [الحلال ما احل الله فی کتابه والحرام ما حرّمه الله فی کتابه وما سکت عنه فهو ممّا عفا عنه = حلال ، جناب حقک کتابنده حلال قیلدینی شیدر . حرام ده اللهک کتابنده حرام قیلدینی شیدر . جناب حقک حکمندن سکوت ایتدیکی شی ده ، مظهر عفو بیوردینی شیر جمله سننددر .] حدیث منیبی ، اونلرددر . قرآن کریمده ده [یا ایها الذین آمنوا لاتسئلوا عن اشیاء ان تبدلکم تسؤکم = ای مؤمنلر ، حقیقت حکمی اظهار اولونونجه خوشکزه . کتیمیه حک اولان شیردن سؤال ایتمه بیکزه .] کی ، بو حدیثلری مؤید آیات جلیله واردر .

ایشته بونصوص قاعمه دن صورت قطعیه ده آکلاشیلیورکه نصوص شرعیته نک صراحت ویا دلاتنده داخل اولمایان وناء علیه حکمی شریعتده کلیاً مسکوت عنه قالان مسائله ، مسلمانلر تمامیه سربستی حرکاته مالک و مسؤلیت دینه دن وارسته درلر ، معافدرلر . آرتق اونلری ، - عاتی و مناط حکمی ظاهر و فرعه و خودی باهر اولوب نصوصک دلات وایماسنده داخل بولونان قیاس جلیدن ماعدا - صرف بر مجتهدک کندی آکلایشندن عبارت رأی و قولیه و باخصوص مجتهد اولمایان علمانک اقوالیه باعلا مق ، قطعياً شرعی دکدر . بیوک محقق ابن همامک علم اصولدن (تخریر) نامنده کی کتابنده سویله دیکی کی دور مجتهدیندن سوکره کلن علمانک صرف الزامات سیاسی سننددر .

خصوصیه دائماً عصرک و مصلحت عامهک ایجاباتنه توفیق حرکت ضرورتنده بولونان حکومتی، امر ادارهده و تنظیم قوانین خصوصنده اوکی اقوال فقها ایله مقید قیلمق، هیچ دوغرو اولاماز. اوائل اسلامده خلق بر مجتهدک مذهبیله مقید دکلدی. بوکون بر مسئلهنک حکمنی بر مجتهددن صورارلرسه، یازینده دیگر بر مسئلهنک حکمنی باشقه بر مجتهددن استقتا ایدرلردی. وهانکی مجتهدک قولی، کندیلرینه فناعت و پررسه آنکله عامل اولورلردی. هیچ بر مجتهدده خلقک کنندی اجتهادانیه عامل اولمسی ادعا ایتمزدی. چونکه هرکس یلیردی که شارعدن باشقه هیچ بر کیمسهنک شریعت نام و حسابنه رأی مجردیه احکام وضعنه صلاحیتی یوقدر.

ایشته بر طرفدن شوذ کر اولونان یصوص صریحهنک مضمون منینی، دیگر طرفدن شرائط خلافتیه، خلافتک انواعنه وسائرهیه دائر یوقارنده کچن مباحثک هیئت مجموعی، جدی و نافذ بر نظرله پیش تأمله آلینیرسه واضحاً آکلاشیلیرکه زمانمزده خلافتدن بحث ایتمهک معناسی یوقدر. وزمانمزده خلافت مسئلهسی، آرتق عنعنه و سیاست مسئلهسندن باشقه بر شی دکلدز. بیوک ملت مجلسی، بو عنعنه یی و بوسایستی تقدیر ایتدیکندندرکه مقام خلافتی الغا ایتمهشدر. یا لکنز اونی اسکیمی کبی کیف مایشا تصرفه مت و مملکتیه ایراث ضرر ایده مبهجک بر حاله وضع ایتمک مقصد مشروعهنه بناء مصرده کی شکنه ارجاع، سلطنتی ده صاحب حقیقیسی اولان ملتک یدنده اقا ایله مشدر. ذات حضرت خلافتینساهی ده، بونی قبول و تصویب ایتمشدر. ناصلکه وقتیه مصردهده بویه یا پلش و بو کیفیت، ایچلرنده امام عزالدین بن

عبدالسلام کبی بیوک فقیہر بولونان علماء مصر طرفندن تجویز
ایدلشدی .

اخیراً (خلافت) حقنדה تورکجه قلمه آلینان برسالده ،
بوشکل خلافتک غیرمشروعیتندن بحثله وضع اصلیسنه ارجاعی
توصیه اولونیور . برشینک غیرمشروعیتی ادعا ایده بیامک ایچون ،
اوشی حقنדה کی ممنوعیت شرعیه بی نصوص ایله اثبات ایتک لازم
کایر . حالبوکه کرک قرآن کریم و کرک احادیث صحیحه بوبابده
ساکتدر . آنکچون بوادعا، دعوی بلا دلیلدر . امرخلافتک
وضع اصلیسنه ارجاع کیفیتنه کلنجه ، اوشمدی دکل ، بوندن
بیسک اوچویز سنه اول ، تامعاویہ زماننده وضع اصلیسندن
چیقارلمش و آندن سوکره بردها وضع اصلیسنه ارجاع اولونمامشدر .
بوکون ایسه اونی وضع اصلیسنه ارجاع ، عقلاً ممکن اولسه ده
طبعاً و عادهً ممکن دکلدر . چونکه شرائطی جمع ایتک متعذردر .
اگر « وضع اصلی » دن مقصد ، خلافت عثمانیه ایسه
یوقاریده خلافتک تقسیمی محشده ایضاح ایدلشدی که او، خلافت
نام و عنوانی آلتنده ملک و سلطنتدن عبارتدر . حقیقی خلافت
دکلدر . ملت و مملکتک بوکونکی حاله کلمه سی ده ، هپ اوسلطنت
یوزندندر . بناءً علیه اوتی وضع اصلیسنه ارجاعه چالشمقدن
ایسه ، بوکون ملتک الینه کچمش اولان حاکمیت ملیه بی ،
بونعمت عظمایی هیچ بروسیله یه میدان ویرمه مک صورتیه الدن
قاجیرمامغه چالشمق مقتضای بصیرتدر .

آنف الیاب رساله نک (۲۶) نجی صحیفه سننده [مذهبی
مقتضاسنجه جمعه و یایرام نماز لرینک سحتی اذن امامه متوقف اولغله
خطابتک مقام خلافتدن توجیهی مقتضیدر .] دینیور . بوعبارده کی

(اذن امام) تعیری ، سهو ترتیب اولسه کر کدر . چونکه کتب
فتهده بومقامده اذن عام تعیری مذکوردر . اذن امام دکل .
بوایکی تعیر آراسنده کی فرق ایسه ظاهردر .

کورولیورکه صاحب رساله ، بومشلهده ایکی جهندن یا کیلیور .
بری « اذن عام » دیه جک یرده « اذن امام » دیمه سی ، دیکری
خطابتک مقام خلافتدن توجیهی لزومی ، اذن عامک فرعی
ونتجه سی ، اونک لازم غیرمفارقن ظن ایتمه سیدر . حالوکه بوایکی
شی بربرینه مربوط دکدر . آری آری وباشقه علتله مبتنی
مستقل مسئله لدر . اذن عامدن مقصد ، نماز قیلمق ایچون
هر کسک مأذون اوله سی ، جامع ویا قلعه قاپیلری هر کسه آچیق
بولونمه سیدر . چونکه جمعه ویا یرام نمازلری شعائر اسلامندر .
آنلرک علناً اظهاری لازمه دندر . ایشته جمعه ویا یرام نمازلری
صحتنده اذن عامک شرط اوله سی بو حکمه مستندر . بناء علیه
برخلیفه ، برپادشاه ویا بروالی یا لکنز کندی معینیه جمعه نمازینی
قیلمق ایسته یوبده جامع ویا قلعه قاپیلری قیادتیره رق خلق
دخولدن منع ایله سه اونماز صحیح اولماز . برکره بوجهتی بویله
تصحیح ایتمک لازمدر .

خطابتک مقام خلافتدن توجیهی لزومه کلنجه : اوت مذهب
حنفی به کوره بویله بر توجیه لزوم وارددر . فقط بو توجیهک همه حال
خلیفه طرفندن صادر اوله سی شرط دکدر . هر هانکی بر سلطان
و حکومت طرفندن صادر اوله سی کافیدر . حتی نه بر سلطان ونه بر
حکومت بولونمایان یرلرده اهالی اسلامیه طرفندن هر هانکی بر
ذات ، خطابت و امامته کچیر لسه کافی وجمعه ویا یرام نمازلری
صحیح اولور . چونکه مسئله ، انضباط و آسایش مسئله سیدر .

دیانی بر مسئله دکدر . کتب حنفیه ایچنده الك معتبر وبالجمله
متأخرین حنفیه ایچون الك قیمتلی والک معتمد مأخذ اولان مشهور
(هدایه) ده واوندن صوکره تألیف ایدیلن کتب فقهیه ده ،
بومسئله ده « خلیفه » دن بحث ایدلیور ، « سلطان » دن بحث
ایدیلیور . و « جمعه نمازی بالذات سلطان ویا اونک مأمور
مخصوصی قیلدیرمق لازمدر . » دینیور . مذکور « هدایه »
شرحی « فتح القدر » ده و « درمختار » ده اوسلطانک بر شخص
متغلب وحتی برقادرین اولمسنده برأس ، برمخظور شرعی اولمادیغی
اوزرده « چونکه جمعه نمازی جماعت عظیمه ایله ادا اولونور .
وعمضاً خطابت وامامته هوسکار اولانلر طرفندن تقدیم و تقدیمه
منزاعه حاصل اولور . بعضاده باشقه برسیدن طولایی اختلاف
وزاع ظهور ایده بیلیر . بو جهتله امر فرضی تماماً بو شرطه
لزوم کورلمشدر . » دیه محرردر . [« هدایه » ، جلدثانی ، صحیفه ،
[۲۰۸]

ایشته پک آچیق اولهرق کوروللیورکه خطابت توجهی
مسئله سی ، خلافتک لوازمندن دکدر . مجرد انضباط و آسایشک
تأمینی وجماعت آرمسنده اختلاف و تفرقه یه میدان ویرلمسی
ایچون لزوم کورولن وظائف حکومتدندر . حتی مذهب شافعی یه
کوره جمعه نمازک سختنده بویله بر شرط یوقدر . امیرحج نصب
وتعیینی کبی مسئله لرده هپ بوقیلدندر . حجاج آراسنده انضباط
و آسایشی محافظه وفصل نزاع ایچونددر . هیچ بری لوازم
خلافتدن دکدر .

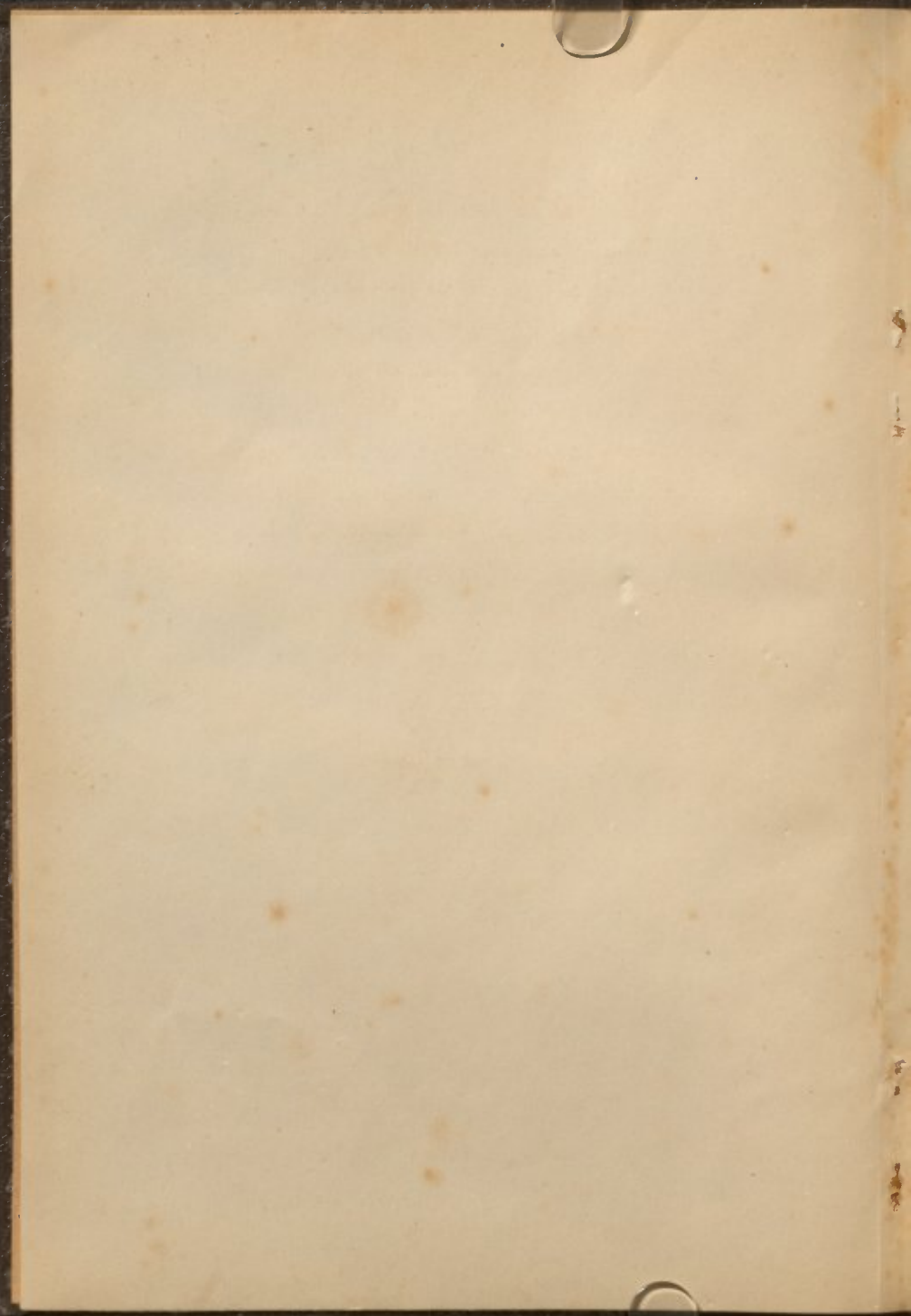
سورلرمزه نهایت ویرمزدن اول ، ذکر اولونان رساله ده

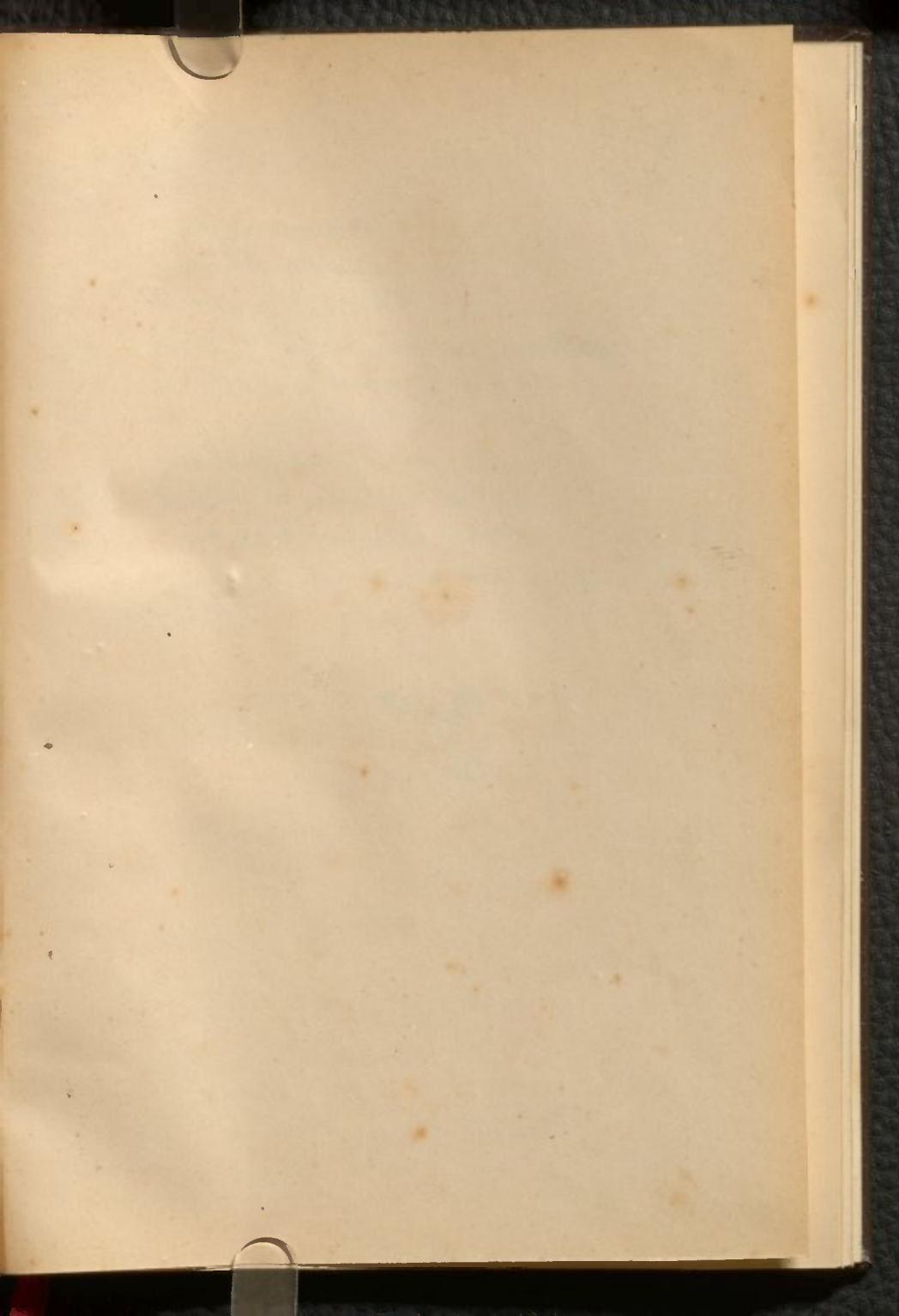
مصادف نظر من اولان مهمجه بر مسئله حقیقه کی شبهه وترددی ده
ازاله ایتمک ایستهرز . چونکه بومسئله ، اولکی مسئله لردن ده
مهمدر . و بونده برچوق ذهنلرک تردده دوشدیکی کور وولمکده در .
ظن اولنیورکه حکومتجه اتحاد اولونان مقررات ، خلیفه نیک
تصدیقنه اقتراان ایتمکجه مشروع و مطاع اولاماز . حا بوکه بوپک
یا کلش برفکر در . ایشته مبحوت عنه رساله نیک (۸) نجی
صحیفه سنده [مجالس اسلامیه نیک تحت قراره آلدق لری مواد
تعاملیه نیک مطاع اولهسی ایچون خلیفه نیک تصدیق و تصویبینه
اقتراان ایتمهسی تحت وجوده در . آنجق اوسایه ده درکه بوکچی
مقررات ، احکام شرعیه عدادینه داخل اولور .] طرزنده
واقع اولان افادات ، صرف بو یا کلش ذهنتیک محصولی در .
برکره « احکام شرعیه عدادینه داخل اولور . » دیمک ،
نه دیمکدر ؟ شریعت جمله سندن اولور دیمک میدر ؟ اکر بومعنی
قصد اولونمش ایسه پک فاحش خطا در . بز بومعنی قصد اولوندیغنی
هیچ ظن ایتمه بورز . یوق اکر « شرعه منسوب اولور ، یعنی
آرتق او مقررات ، شرعاً معتبر و آنلرله عال اولوق لازم اولور . »
دیمک ایسه ، بودوغریدر . فقط بونده ده او مقرراتک هر حالده
بر خلیفه نیک تصدیقنه اقتراان ایتمهسی شرط دکدر . خلیفه اولمایان
هرهانکی برسلطانک تصدیقنده حکم بویه در . مثلاً افغانستانده
افغان امیرینک تصدیقنه اقتراان ایدن مقررات ، شرعاً معتبر
و مطاع اولور . یترکه نصوص صریحه شرعیه به مخالف اولماسون .
کتب فقهیه ده ده بمقامده اکثریا « امر سلطانی » دن بحث
اولونور . خلیفه و یا امام اسمی پک نادر ذکر ایدیلیر . نته کیم
قانون مدنیز اولان و مؤلفات فقهیه دن عیناً ترجمه ایدلمش بولونان

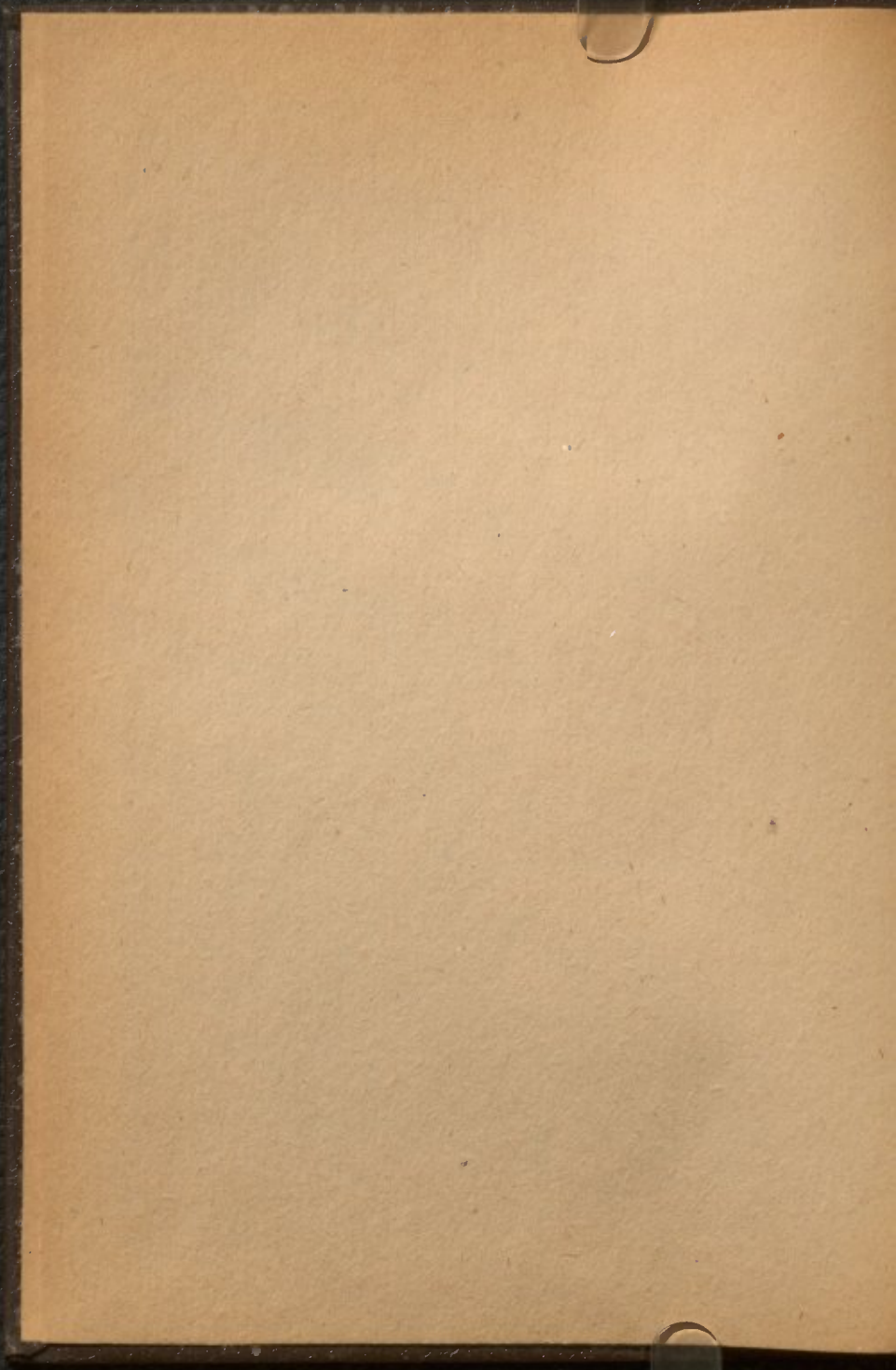
« مجله احكام عدليه ، نك (۱۸۰۱) نجی ماده سنده [بر مجتهدك رأیبه عمل اولونقم اوزره امر سلطانی صادر اولسه ، آرتق حكام او مجتهدك رأینه منافی دیگر بر مجتهدك رأیبه حكم ایده من.] دینلمشدر ، کورولبورکه بومسئله ده ، خلافت مسئله سی دکدر . سلطنت جاری اولدینی زمانده ده بوبوله در . بر کره بوجهت ، بوبله جه تصحیح ایدل کدن سو کره کله لم بونک سر و حکمتنه : اولاشوجهتی عرض ایده یم که بو حکم ، مملکت حکومت مطلقه ویا مشروطه شکننده اداره ایدلیکی زمانده جاری اولور . و اوکا مخصوص و منحصر در . بوندن هیچ بروقت « مملکتده مطلقا بر خلیفه و یا بر سلطان لازمدر . » معنای چیقماز . بومسئله نك سبب و حکمتی ده ، ینه انضباط و انتظام عامه قضیه سیدر . ضبط وربطی و انتظام عامه بی تأمین مقصدیله در که امور جائزه ده ، یعنی جناب حقه معصیتی مستلزم اولمایان احوالده اولوالامرہ اطاعت ، نص قرآن ایله واجبدر . قرآن کریم « اولوالامرہ اطاعت ایدیکز » دیور . اولوالامر ایسه اولیای امور ، ولی الامر لر امر صاحببری دیمکدر . خلیفه یه ده ، سلطانه ده ، علی العموم والیرہ و قوماندانلرده شاملدر . و بو اطاعت ، [لاطاعة للمخلوق فی معصية الخالق - خالقه معصیتده مخلوقه اطاعت یوقدر .] حدیث شریفی منطوق میفندجه ، ارتکاب معصیتی استلزام ایتمین او امرله مقید و مشروطدر . بو کونکی بیوک ملت مجلسنک مقررانی ده ، اولوالامرک ، اولیای امورک او امری دیمک اولدینی ایچون ، نصوص قاطعه یه مخالف اولماق شرطیله بنفسها مطاع و واجب الاتباعدر . آیرجه تصدیقه ، فلانه لزوم یوقدر . بونده تردد ایتمک ، حقایق شرعیه دن کلیاً غفلت ایتمک دیمکدر .

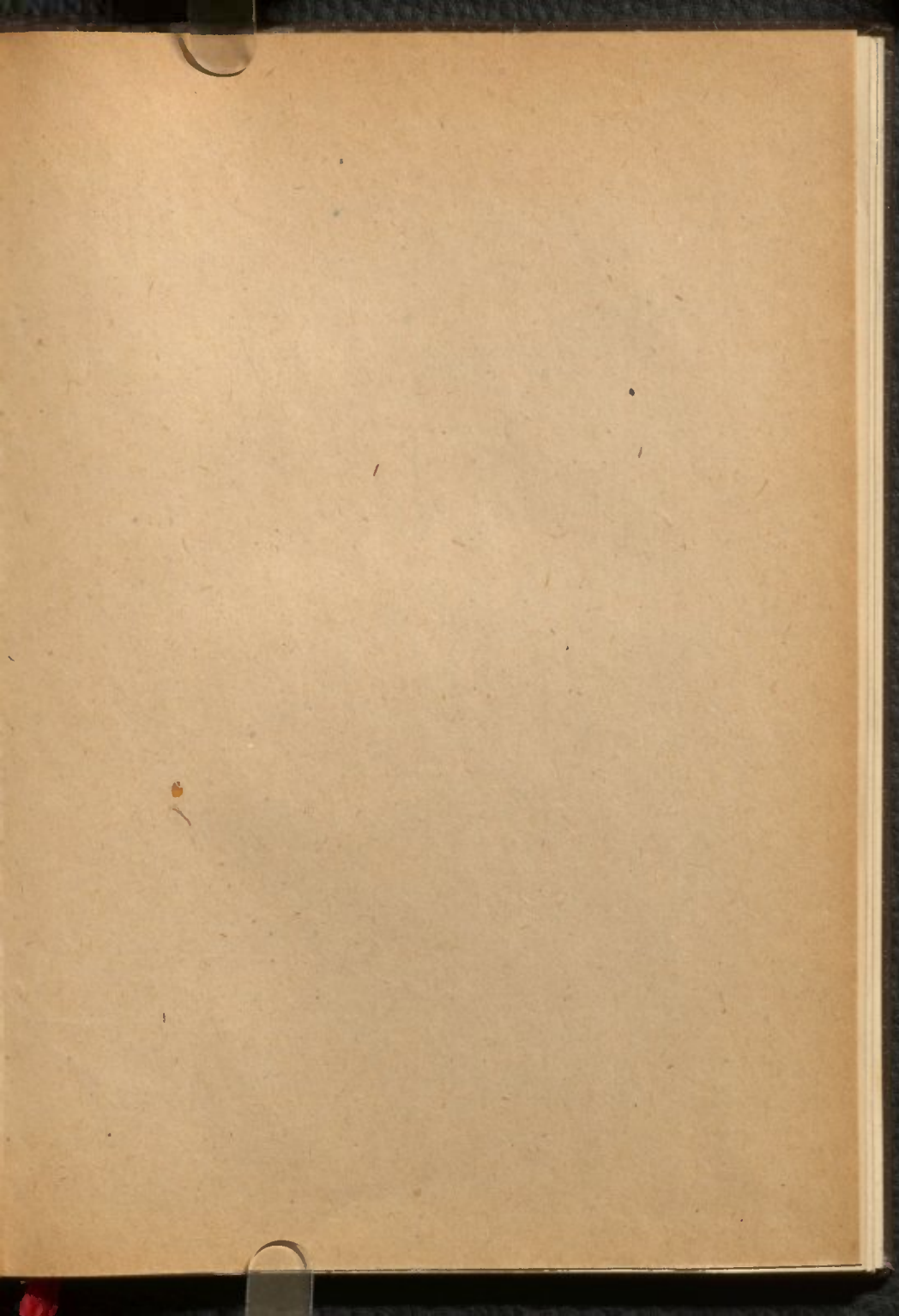
ایشته بو حقیقت شرعیه ببناء ذکر اولونان رساله ده کی مجالس
اسلامیه نك تحت قراره آلدقلى مواد تعاملیه نك مطاع اوله سی
ایچون خلیفه نك تصدیق و تصویبینه اقتران ایتمه سی تحت وجوده در،
سوزی ، بویه اطلاق اوزره بر اقلدینی صورتده قطعاً دوغرو
اولاماز . ناصل دوغرو اولاییلیرکه بو حکمه کوره عصر لردنبری
اولدینی کبی بو کونده کره ارض اوزرنده موجود حکومت
اسلامیه نك علی العموم مقررات و نظاماتی، غیر مشروع و غیر مطاع
اولمق و اورالرده بولونان اهل اسلام واجبی ادا ایتمک لرندن
طولایی دائماً ارتکاب معصیته بولونمق لازم کلیرکه بونی هیچ بر
عالم ادعا ایتمه شد . وبالله التوفیق ...

McGill University Libraries

3 102 264 487 2

